

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΟ ΝΕΟΤΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
Α1 Σ3. V1 φ2. 0024
ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΙΟΝΙΟΣ

ΑΣΟΛΟΓΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'
ΕΤΟΣ Ε'-1931

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΡΙΘ 53-510 ΛΗΘΟΥΛΑΧΗΝΑΙ
ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΡΑΧ. 5 ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

X. BANG

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ "ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,"

Έτησία . . . Δραχ. 50
Εξάμηνος . . . 25
Έτησία έξωτεριζού δολλάρια 2

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡ. ΜΙΝΩΤΟΥ

*Εμβάσματα, συνεργασία και
δ, τι άλλο σχετικό με το περιο-
δικό στέλλονται στη διεύθυνση:
Καν. Μαρ. Μινώτου,
Κόδρου 5—Αθήναι

ΠΕΡΕΧΟΜΕΝΑ

Τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ πολιτικοῦ βίου τοῦ
Ἰωάννη Καποδίστρια . . . . .
Λησμονημένοι στίχοι (ποίημα) . . . . .
Γυναίκα: πού περάσατε μίαν ὥρα ἀπ' τῆ
ζωῆ μου . . . . .
Σάργκις πόθε (ποίημα) . . . . .
Ὁ Γεώργιος Καλοσγούρος καὶ τὸ λογο-
τεχνικὸ του ἔργο . . . . .

Σ. Θ. Λάσκαρι
† Δημ. Φραγκόπουλου
Ντόλη Νίκβα
Ρίτας Μπούμυ
Εἰρήνης Δεντρινού

Ποιήματα

Ραμπιντρανάθ Ταγόρ . . . . .
Κρητικὰ δημοτικὰ τραγούδια . . . . .
Γύρω μου . . . . .
Στὴν κα' Ἀσπασία Χαλκοκονδύλη . . . . .
Ἡ Φυγὴ (δράμα) . . . . .

(μετάφρ.) Σκιαδαρέση
Συλλογὴ Ἀγλ. Κυρμιζάκη
Μαρίας Ζάμπα
Μίμη Δυμπεράκη
Ἀλ. Βεϊνόγλου

Ἑπτανησιακὰ σημεῖωματα

Ἱστορικὲς σελίδες Ζακύνθου . . . . .
Bibliographie Ionienn (προσθήκαι) . . . . .
Ἐπιστολαὶ Λασκαράτου ἐν τῇ ἀλληλο-
γραφίᾳ Δεβιάζη . . . . .

Κώστα Καιοφύλα
Διον. Παπαγιαννοπούλου
Διον. Παπαγιαννοπούλου

Διάφορα.

Ξένη Φιλολογία. «Ὁ ὁπλισμένος Ἀριελ». - Μαρ. Μινώτου. - Βι-
βλιοκρισίαις. - Σύλβιου: «Τὰ μάγια καὶ ἄλλα διηγήματα» ἀπὸ τὸν
Τέλλο Ἀγρα. - Νέες ἐκδόσεις. - Ἐφημερίδες καὶ Περιοδικὰ.

ΕΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ

«Μερικὲς σκέψεις ἐπὶ σημερινῇ γαλλικῇ λογοτεχνίᾳ» τοῦ Ἀνδρέα
Μιραμπέλ, καθηγητοῦ ἐν τῇ Σορβόνῃ. — «Ἀπὸ τὴν ζωὴ καὶ τὴν τέχνη»
τοῦ Μιχ. Πετρίδη. Ποιήματα Παλαμᾶ, Σικελιανοῦ, Γιδόλη κ.τ.λ.

Ἡ νέα διεύθυνσις τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας» καὶ τῆς Κας
Μαριέττας Μινώτου εἶναι ὁδὸς Κόδρου 5. - Ἀθήναι.

Il nuovo indirizzo dell' «Antologia Ionia» e della sua direttrice
Signora Marietta Minotto è via Kodrou 5. - Atene.

Οἱ προπληρώνοντες τὴν συνδρομὴν του (δραχ. 50) ἔχουν δικαίωμα
στὶς 200 χρονιάτικες σελίδες τοῦ περιοδικοῦ καὶ σὲ ἓν ὥρατο βιβλίον
δωρεάν. — Παρακαλοῦνται ὅσοι ἔχουν προπληρώσει καὶ δὲν τὸ ἔχουν
λάβει ἀκόμη, νὰ μᾶς τὸ γράψουν. - Θὰ τὸ λάβουν ἀμέσως.

*Εμβάσατε τὰς συνδρομάς σας. — Θὰ λάβετε δωρεάν ἓν ὥρατο βιβλίον.

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Σ. Θ. ΛΑΣΚΑΡΙ

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΕΤΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ*

Ἡ πολιτικὴ σταδιοδρομία τοῦ Ἰωάννη Καποδίστρια δύναται νὰ
διαιρεθῇ εἰς τέσσαρας περιόδους. Ἀπὸ τοῦ 1801—1807, ὅποτε συμ-
μετέσχε τῆς κυβερνήσεως τῆς ὑπὸ Ρωσικὴν προστασίαν ἰδρυθείσης
πρώτης Ἰονίου πολιτείας, τὰ ἔτη 1809—1822 κατὰ τὰ ὅποια ὑπηρέ-
τησε τὴν Ρωσσίαν, τὴν περίοδον τῆς ἐν Γενεύῃ διαμονῆς (1822—1827)
καὶ τέλος τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἐκυβέρνησε τὴν ἀνεγνωρισμένην Ἑλ-
λάδα (1828—1831).

Θὰ ἐπεθύμουν νὰ δώσω ἐνταῦθα, χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς
«Ἰονίου Ἀνθολογίας» μίαν συνοπτικὴν εἰκόνα τῆς δράσεως τοῦ Κα-
ποδίστρια κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ Ρωσικῆς προστασίας.

Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἐγεννήθη ἐν Κερκύρᾳ τὴν 31 Ἰανουα-
ρίου (11 Φεβρουαρίου) 1776. Ἦτο ὁ τρίτος τῶν τεσσάρων υἱῶν τοῦ
κόμητος Ἀντωνίου-Μαρίας Καποδίστρια καὶ τῆς κομήσσης τὸ γένος
Γονέμη. Ἡ ἱστορία τῆς οἰκογενείας χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 17^{ου} αἰῶ-
νος, ὅποτε μέλος αὐτῆς ἔλαβε παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας
Φρειδερίκου Β', εἰς ἀναγνώρισιν τῶν στρατιωτικῶν του ὑπηρεσιῶν,
τὴν κομητίαν τῆς Ἰουστινιαπόλεως, ἣτις μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς
Ἰστρίας ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν ἀπέρη ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐν λόγῳ ἐπαρ-
χίας καὶ μετονομάσθη Capo d'Istria. Τὸν 18^{ον} αἰῶνα συναντῶμεν
ἐν Κερκύρᾳ δύο ἀδελφούς, τὸν Βίκτωρα καὶ τὸν Νικόλαον Καποδί-
στριαν, οἵτινες, διὰ πολιτικούς λόγους, καταλιπόντες τὴν πατρίδα των,
ἐζήτησαν ἄσυλον εἰς τὴν πρώτην τῶν Ἑπτὰ Νήσων. Τὸ 1689 οἱ ἀπό-
γονοὶ των ἔλαβον τὸν τίτλον τοῦ κόμητος, ἀπὸ τὸν δοῦκα Κάρολον
Ἐμμανουὴλ τῆς Σαβοΐας, ἐπίτιμον βασιλέα τῆς Κύπρου, τίτλον ἀνα-
γνωρισθέντα καὶ ὑπὸ τῆς Γαληνωτάτης Δημοκρατίας.

Ἡ εὐφυΐα, ἣν ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας ἐπέδειξεν ὁ Ἰ. Καποδίστριας
συνέτεινεν εἰς τὸ νὰ τοῦ δώσωσιν οἱ γονεῖς του ἀνατροφὴν ὅσον τὸ
δυνατὸν ἐπιμελημένην, δεκαπενταετὴς δὲ μετέβη εἰς Πάδοβον διὰ νὰ
σπουδᾷ τὴν ἰατρικὴν. Ὅπως γράφει ὁ Μπορὺ ντὲ Σαὶν Βινσάν,
ἐπισκεφθεὶς τὰς νήσους τελευτοῦντος τοῦ 18^{ου} αἰῶνος, τὰ δύο ἐπαγ-

(*) Ἐπὶ τῇ ἑκατοστῇ ἐπετείῳ τοῦ θανάτου τοῦ Κυβερνήτου.

γέλαμα τὰ μᾶλλον τιμητικά ἐν Κερκύρα τότε ἦσαν τὰ τοῦ δικηγόρου καὶ ἱατροῦ. Πολὺ μᾶλλον ὅμως τῆς ἱατρικῆς ἐνδιέφερε τὸν νεαρὸν Κερκυραῖον ἡ πολιτικὴ κατάστασις τῆς Εὐρώπης οἷα αὕτη παρουσιάζετο τὴν ἐπομένην τῆς καταλύσεως τῆς βασιλείας ἐν Γαλλίᾳ. Παρέστη αὐτόπτης μάρτυς τῆς θριαμβευτικῆς καθόδου τοῦ στρατηγοῦ Βοναπάρτου εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Β. Ἰταλίας καὶ τῆς καταλύσεως τῆς Βενετικῆς Δημοκρατίας, ἧς συνέπεια, σὺν ἄλλοις, ὑπῆρξε καὶ ἡ παραχώρησις τῆς Ἑπτανήσου εἰς τὴν Γαλλίαν. Οὕτως ἠδυνήθη νὰ μελετήσῃ ἐπὶ τόπου, ἥδη ἐν Ἰταλίᾳ, τὴν ἐν τῇ πρακτικῇ ἐφαρμογῇ τῶν ἀρχῶν τοῦ 89. Μολονότι δὲ ἔκλεινε πρὸς τὰς συνταγματικὰς καὶ φιλελευθέρους ἰδέας, ἐσχμάτισε τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἰσοπολιτεία, ἵνα εὐδοκιμήσῃ, ὀφείλει νὰ μετριάζεται ὑπὸ τῶν ἀναγκῶν ἃς γεννῶσιν αἱ ἰδιαιτέρας συνηθῆκαι ἐκάστης χώρας καὶ ἡ πολιτικὴ ἀνάπτυξις τῶν κατοίκων της. Ἐξ ἄλλου ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον οἱ στρατηγοὶ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως διεξῆγον τὸν ἐν Ἰταλίᾳ πόλεμον καὶ ἡ ἐναντι τῶν ἐγγυρίων πληθυσμῶν συμπεριφορὰ τῶν Γαλλικῶν στρατευμάτων, τὸν ἔκαμαν νὰ ἀντιπαθήσῃ ἐφ' ὅρου ζωῆς τὸν Ναπολέοντα καὶ τὰς δικτατορικὰς του μεθόδους.

Ἐπανελθὼν εἰς Κέρκυραν, μετὰ τὸ τέλος τῶν σπουδῶν του, ὁ Καποδίστριας εὗρε τὴν νῆσον ἀνάστατον ὥς ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν, ἃς οἱ Γάλλοι ἠθέλησαν νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς τὴν Ἑπτανήσον, ἅμα ὥς ἔλαβον κατοχὴν αὐτῆς. Πολλοὶ ἀριστοκράται, ἐν οἷς καὶ ὁ πατὴρ τοῦ Καποδίστρια, εἶχον ἐγκλεισθῇ εἰς τὰς φυλακάς, ἐνῶ μέρος τῶν λαϊκῶν μαζῶν ἐφύτευε δένδρα ἐλευθερίας! Πρὸ τῆς τοιαύτης καταστάσεως, ὁ νεαρὸς διδάκτωρ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Πάδοβας προὔτίμησε νὰ μείνῃ μακρὰν τῆς πολιτικῆς, ἀσχολούμενος ἀποκλειστικῶς μὲ τὸ ἱατρικόν του ἐπάγγελμα. Τὰ πράγματα ἄλλως τε ἤλλαξαν μετ' οὐ πολὺ καὶ ἔμελλον νὰ δώσωσιν ἀφορμὴν συντόμως εἰς αὐτὸν νὰ συμμετάσχῃ τῆς διαχειρήσεως τῶν κοινῶν.

Ὡς γνωστὸν ἡ πρώτη Γαλλικὴ κατοχὴ τῆς Ἑπτανήσου διήρκεσε μόλις δύο ἔτη. Τὸ 1798 ὁ Σουλτᾶνος, ἔκμανεῖς, διὰ τὴν κατὰ τῆς Αἰγύπτου ἐκστρατείαν τοῦ Βοναπάρτου, συνεμάχησε μετὰ τῆς Ρωσσίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, ἵνα ἐπιτύχῃ τὴν ἐκδίωξιν τῶν Γάλλων ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου. Ρωσσοτουρκικὸς δὲ στόλος, ὑπὸ τοὺς ναυάρχους Οὐτσακόφ καὶ Καδὴρ Βέην ἠγκυροβόλησε παρὰ τὰ Κύθηρα ἀρχομένου τοῦ Ὀκτωβρίου 1798. Ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν καὶ αἱ Ἑπτὰ Νῆσοι περιήλθον εἰς χεῖράς των. Μόνον ἐν Κερκύρᾳ ἀντέταξαν οἱ Γάλλοι σοβαρὰν ἀντίστασιν. Ἀλλὰ καὶ ταύτην ἐξεπρόρθησαν οἱ δύο ναύαρχοι, μετὰ μακρὰν πολιορκίαν, τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Μαρτίου 1799.

Ἄμα τῇ καταλήψει τῶν Νήσων ὑπὸ τῶν Ρωσσοτουρκικῶν οἱ εὐγενεῖς ἐπανέκτησαν μέγα μέρος τῶν προνομίων τῶν καὶ συνελθόντες εἰς τοπικὰ συμβούλια ἀπέστειλαν εἰς Κέρκυραν ἀντιπροσώπους, οἱ-

τινες ἀπετέλεσαν τὴν Γερουσίαν. Ἡ Γερουσία αὕτη ἔμελλε νὰ μεριμνήσῃ, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν δύο ναυάρχων, διὰ τὰ κοινὰ συμφέροντα τῶν Νήσων, μέχρις οἷον ὁ Τσάρος καὶ ὁ Σουλτᾶνος προκρίσωσιν αὐτὰς μὲ τὸ ὀριστικὸν σύνταγμα, τὸ ὁποῖον προὔτιθεντο νὰ παραχωρήσωσιν εἰς τὰς Ἰονίους. Τῇ προσκλήσει τῶν ναυάρχων, ὁ πατὴρ τοῦ Καποδίστρια καὶ ὁ Διούλας μετέβησαν εἰς Κ)πολιν ἵνα ἐκθέσωσιν εἰς τὴν Πύλην καὶ τὸν ἐν Τουρκίᾳ πρέσβυν τοῦ Τσάρου τοὺς πόθους τοῦ Ἰονίου λαοῦ, ἐκεῖ δὲ ἐκανονίσθησαν αἱ λεπτομέρειαι τοῦ Ἰονίου συντάγματος, τὸ ὁποῖον καὶ ἀπετέλεσε παράρτημα τῆς συμβάσεως ἧτις ὑπεγράφη ἐν Κων)πόλει κατὰ Μάρτιον τοῦ 1800, μεταξὺ Ρωσσίας καὶ Τουρκίας καὶ ἧτις ἐκάνονε τὰ ἐπὶ τῶν νήσων δικαιώματα ἐκατέρας τῶν δύο τούτων Δυνάμεων. Οὕτως ἡ Ἑπτανήσος ἔμελλε νὰ ἀποτελέσῃ δημοκρατίαν αὐτόνομον, διοικουμένην ὑπὸ τῶν προϋχόντων τῶν Νήσων, φόρου ὑποτελῇ εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τῆς Ρωσσίας, ἧτις ἐδικαιοῦτο νὰ διατηρῇ ἐν ταῖς Νήσοις στρατόν. Διὰ τῆς τελευταίας ταύτης ρήτρας ἡ Ρωσσία ἀπέβαινεν ἡ πραγματικὴ κυρίαρχος τῆς Ἑπτανήσου, ὀλίγον δὲ βραδύτερον ἡ Τουρκία παρηγκωνίσθη τελείως καὶ ὁ Τσάρος κατέστη ὁ ἀποκλειστικὸς προστάτης τῆς Ἑπτανήσου Δημοκρατίας.

Ἀλλὰ τὸ σύνταγμα τῆς Κων)πόλεως, τὸ κληθὲν «Βυζαντινὸν σύνταγμα» δὲν ἐγένετο ὁμοθυμῶς ἀποδεκτὸν ὑπὸ τοῦ Ἰονίου λαοῦ, διότι ἐν τοῖς πράγμασιν οἱ ἀριστοκράται συνεκέντρουν ἐκ νέου ὀλόκληρον τὴν ἐξουσίαν εἰς χεῖράς των. Οὐχ ἦττον οἱ δύο ἐπίτροποι, οἵτινες εἶχον μεταβῇ εἰς Κων)πολιν, ἔλαβον ἐντολὴν νὰ μεριμνήσωσιν ἰδιαιτέρως διὰ τὴν πιστὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἐκεῖ συμφωνηθέντων. Ἀπεφάσισαν συνεπῶς νὰ ἐπιχειρήσωσι περιοδίαν ἀνὰ τὰς Νήσους ἵνα ἐξομαλύνωσι τὰς ἀναφυσείας δυσκολίας. Ἐπειδὴ ὅμως ἐδικαιοῦντο νὰ διορίσωσιν ἀντικαταστάτας, ὁ κόμης Καποδίστριας ὥρισε πληρεξούσιον αὐτοῦ διὰ μέρος τῆς περιοδίας, τὸν υἱόν του Ἰωάννην. Οὕτως ἤρχισεν ὁ δημόσιος βίος τοῦ μέλλοντος κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος!

Οἱ δύο αὐτοκρατορικοὶ ἀντιπρόσωποι ἀπεφάσισαν νὰ ἀρχίσωσι τὸ ταξιδιὸν των ἀπὸ τὴν Κεφαλληνίαν, ὅπου ἡ ἀναρχία εἶχε φθάσῃ εἰς τὸ κατακόρυφον. Τοὺς κατοίκους τῆς νήσου εἶχε διαιρέσῃ ἡ ἔχθρα τῶν δύο ἰσχυρῶν οἰκογενειῶν Ἀνίνου καὶ Μεταξᾶ, ἐκάστην τῶν ὁποίων ἠκολούθει ὀλόκληρος στρατὸς ὁπαδῶν, εἰς τὴν κομματικὴν δὲ αὐτὴν διαίρεσιν προσετίθετο καὶ ἡ ἀντιζηλία μεταξὺ Ἀργοστολίου καὶ Ληξουρίου. Ὅταν ἐφθασαν τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1801, ὁ Καποδίστριας καὶ ὁ Διούλας εὗρον τὴν νῆσον ἀνάστατον, ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν ἀκόμη τῶν αἱματηρῶν γεγονότων καὶ ὁποῖα εἶχον λάβῃ χώραν ὀλίγους μῆνας πρὶν. Ἡ διλοφορία τῶν κατοίκων ἦτο γενικὴ, πλείστοι δὲ κάτοικοι, τῆς ἐξοχῆς ἰδίᾳ, εἶχον ὀχυρώσῃ τὰς οἰκίας των. Οἱ κυβερνητικοὶ ὑπάλληλοι ἔμενον ἀδρανεῖς, καὶ μόνον ὀλίγοι στρατιῶται, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ

ἀξιωματικοῦ Πιέρη, ἐφαίνοντο ἔτοιμοι νὰ ἐκτελέσωσιν, ἐν ἀνάγκῃ, τὸ καθήκον των. Μολονότι οἱ δύο αὐτοκρατορικοὶ ἀντιπρόσωποι ἔτυχον ἐγκαρδίου ὑποδοχῆς κατὰ τὴν ἀφίξιν των καὶ ὁ λόγος, ὃν ὁ Καποδίστριας ἐξεφώνησεν εἰς τὸ κυβερνεῖον, ἐφάνη τυχὼν μεγάλης ἐπιδοκιμασίας, ὀλίγας ὥρας βραδύτερον παρ' ὀλίγον νὰ ἐκραγῇ νέα στάσις εἰς τὸ Ἀργοστόλιον, ἣν μόνον ἡ ἐγκαιρὸς ἐπέμβασις τοῦ ταγματάρχου Πιέρη κατώρθωσε νὰ ἀποσοβήσῃ. Συγχρόνως δὲ γνωστὸς ὡς ταραξίας Εὐστάθιος Μεταξᾶς ὅστις, μετὰ τὰ αἱματηρὰ γεγονότα τοῦ 1800, εἶχε καταφύγῃ εἰς Ζάκυνθον, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν γεννέτειραν καί, ἐγκατασταθεὶς εἰς τὸ χωρίον Τρωϊανάτα, ἐκάλει τοὺς χωρικοὺς εἰς ἔφοδον κατὰ τοῦ Ἀργοστολίου διὰ νὰ ἐκδιώξῃ ἐκεῖθεν, ὡς διεκήρυττε, τοὺς ἐπαναστάτας καὶ ἐγκαταστήσῃ νόμιμον κυβέρνησιν, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ διασαφηνίσῃ τὸ τί εἰς τὰ ὅμματά του θὰ ἦτο ἡ τοιαύτη κυβέρνησις καὶ ποῖοι ἦσαν οἱ ἐπαναστάται.

Ὁ Καποδίστριας, πεπεισμένος, ὅτι εἰς τὴν βίαν ὠφελεῖ νὰ ἀντιτάξῃ βίαν, ἔσπευσε νὰ ζητήσῃ ἐκ Κερκύρας παρὰ τοῦ «πρίγκηπος τῆς Δημοκρατίας» ἔνοπλον ἐνίσχυσιν, μετὰ τοῦ Διούλα δὲ ἀπεφάσισαν νὰ ἀναλάβωσιν, ἀπὸ κοινοῦ, οἱ ἴδιοι τὴν διακυβέρνησιν τῆς νήσου μέχρις ἀποκαταστάσεως τῆς τάξεως. Πρὸ τῶν ἀπειλῶν τοῦ Εὐσταθίου Μεταξᾶ, ὁ Καποδίστριας ἐπεχείρησε νὰ ἔλθῃ ἀπ' εὐθείας εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ στασιαστοῦ καί, παρὰ τοὺς κινδύνους οὓς ἐνεῖχε δι' αὐτὴν ταύτην τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς του ἡ τοιαύτη ἀπόφασις καὶ παρὰ τὰς συμβουλὰς τῶν φίλων του, μετέβη εἰς συνάντησιν αὐτοῦ. Καὶ τὸν μὲν Εὐστάθιον Μεταξᾶν, μετὰ πολυήμερους διαπραγματεύσεις, κατώρθωσε νὰ πείσῃ ὅπως ἀναγνωρίσῃ τὸ νέον νόμιμον καθεστῶς, ἐπὶ τῇ ρητῇ ὑποσχέσει ὅτι θὰ ἀνεκαλοῦντο ἄνευ ἀναβολῆς αἱ ἀποφάσεις δι' ὧν εἶχε καταδικασθῇ εἰς θάνατον καὶ εἶχε δημευθῇ ἡ περιουσία του. Τοῦτο ὅμως δὲν ἦτο ἀρκετόν. Δύο ἀδελφοί, ὁ Καῖσαρ καὶ ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς, ὧν ἡ ἰσχὺς ἦτο μεγάλη εἰς τὰς ἐξοχάς, φοβούμενοι ὅτι οἱ φίλοι των οὔτινες συμμετέσχον τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως θὰ ἀπεκλείοντο τῆς ἐξουσίας μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς νέας τάξεως τῶν πραγμάτων, περιέτρεχον τὴν νήσον ἐξωθοῦντες τοὺς χωρικοὺς εἰς ἔνοπλον κατὰ τοῦ Ἀργοστολίου ἐπίθεσιν καὶ κατάληψιν τῆς ἀρχῆς. Ἐξ ἄλλου αἱ δύο πόλεις, Ληξούριον καὶ Ἀργοστόλιον, ἐζήτησαν ἐκάστη νὰ ὀρισθῇ αὐτὴ ὡς πρωτεύουσα τῆς Κεφαλληνίας. Μετὰ ἀρκετὰς ἑβδομάδας μόνον κατορθώθη, χάρις εἰς τοὺς στρατιώτας τοῦ Πιέρη, ἡ εἰρήνευσις τῆς νήσου καὶ ἡ σύλληψις τῶν κυριωτέρων ταραχοποιῶν οὔτινες καὶ ἀπεστάλησαν, ὑπὸ σοβαρὰν συνοδείαν, εἰς Κέρκυραν. Ἐκλογαὶ προεκκηρύχθησαν καὶ οὕτω κατορθώθη τέλος ἡ σύγκλησις τοῦ τοπικοῦ συμβουλίου καὶ ὁ ὑπ' αὐτοῦ διορισμὸς τῶν τριῶν γερουσιαστῶν οὔτινες θὰ ἀντεπροσώπευον τὴν Κεφαλληνίαν εἰς τὴν κεντρικὴν κυβέρνησιν, ἐν Κερκύρᾳ.

Κατορθώσαντες οὕτω νὰ ἀποκαταστήσωσιν ὅπωςδήποτε τὴν ἡσυχίαν ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὁ Καποδίστριας καὶ ὁ Διούλας μετὰ βραχείαν διαμονὴν ἐν Ἰθάκῃ, ἐπανῆλθον εἰς Κέρκυραν. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ συντάγματος εἶχε συναντήσῃ ἐν τῷ μεταξύ μυριάς δυσκολίας, καὶ ἡ τάξις ἦτο μακρὰν τοῦ νὰ βασιλεύσῃ εἰς τὴν νήσον. Ὅλαι αὐταὶ αἱ δυσχέρειαι εἶχον ὡς κυριωτέραν αἰτίαν, ἀφ' ἑνὸς τὰς ἀτομικὰς φιλοδοξίας ἰσχυρῶν τινῶν παραγόντων, ἀφ' ἑτέρου τὴν δυσαρέσκειαν τῶν πολλῶν, ἀστῶν καὶ χωρικῶν, διότι εἶχον στερηθῇ τῶν δικαιωμάτων τὰ ὅποια ἡ Γαλλικὴ δημοκρατία εἶχε παραχωρήσῃ εἰς αὐτοὺς κατὰ τὴν βραχυχρόνιον Γαλλικὴν κατοχὴν. Ὁ πρόεδρος τῆς Γερουσίας καὶ πρίγκηψ τῆς Δημοκρατίας, Θεοτόκης, τὸ εἶχεν ἀντιληφθῇ πολὺ καλὰ, δι' ὃ καὶ ἀπεφάσισε νὰ ζητήσῃ παρὰ τῶν δύο κυριάρχων, τοῦ Γσάρου καὶ τοῦ Σουλτάνου, τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ βυζαντινοῦ συντάγματος ἐπὶ τὸ δημοκρατικώτερον. Ἡ μεταρρύθμισις τοῦ ἐπιβληθέντος εἰς τοὺς Ἰονίους, διὰ τῆς συμβάσεως τῆς Κων/πόλεως, καθεστῶτος, ὑπῆρξεν ὁ σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς εἰς Κέρκυραν, ὡς ἀντιπροσώπου τῶν δύο Δυνάμεων, τοῦ κόμητος Γεωργίου Μοτσενίγου, Ρώσσου διπλωμάτου, Ζακυνθίου τὴν καταγωγὴν. Πρὸς ἐνίσχυσιν δ' αὐτοῦ καὶ ἐπιβολὴν τῶν ἀποφάσεων εἰς ἃς θὰ κατέλγε, διετάχθη νὰ συνοδεύσῃ αὐτὸν ἰσχυρὸν σῶμα Ρωσικοῦ στρατοῦ, καὶ μοῖρα τοῦ Ρωσικοῦ στόλου.

*
* *

Ὁ Μοτσενίγος ἔφθασεν εἰς Κέρκυραν μεσοῦντος τοῦ Αὐγούστου 1802. Ἡ πρώτη του μέριμνα ὑπῆρξε τὰ περιστοιχισθῇ ἀπὸ τοὺς ἐξέχοντας ἄνδρας τῆς νήσου, οἱ κυριώτεροι δὲ συνεργάται του ὑπῆρξαν ὁ Θεοτόκης καὶ ὁ νεαρὸς Καποδίστριας ὅστις, λόγῳ τῆς πείρας ἣν εἶχεν ἀποκτήσῃ κατὰ τὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ διαμονήν, συνώδευσε τὸν Μοτσενίγον κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὰς μεγαλυτέρας τῶν νήσων. Ἐξ ἄλλου ἐβοήθησε μεγάλως τὸν Ρώσσον διπλωμάτην εἰς τὴν προπαρασκευὴν τοῦ νέου συντάγματος, διορισθεὶς μάλιστα παρὰ τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας (ἦτο τότε μόλις εἰκοσιεπτὰ ἐτῶν), γραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν, ναυτιλιακῶν καὶ ἐμπορικῶν ὑποθέσεων. Ἐντολῇ δὲ τοῦ Μοτσενίγου συνέταξε τὸ προσχέδιον τοῦ νέου συντάγματος καὶ ὑπῆρξεν εἰσηγητὴς ἐνώπιον τοῦ Νομοθετικοῦ Σώματος τοῦ συνταγματικοῦ χάριτος τοῦ ψηφισθέντος τελικῶς τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1803. Ἦτο τοῦτο τὸ δεύτερον σύνταγμα τὸ ὅποιον ἐχορηγεῖτο εἰς τὸν λαὸν τῆς Ἑπτανήσου ἐντὸς διαστήματος τόσον ὀλίγων ἐτῶν!

Τὰ ὅρα τοῦ παρόντος ἀρθροῦ δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἐπεκταθῶμεν εἰς τὴν ἐφημερίαν τοῦ συντάγματος τοῦ 1803, τὸ ὅποιον ἡρίθμεν 212 ἄρθρα! Ἀρκεῖ νὰ εἰπώμεν ὅτι κατὰ τὴν ψήφισιν τῶν διαφόρων νομοσχεδίων ἅτινα ἐπηκολούθησάν ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας συνέ-

τεινεν μεγάλως εἰς τὴν λήψιν πολλῶν μέτρων πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ἐμπορικῶν καὶ ναυτιλιακῶν συμφερόντων τῶν Ἰονίων, καὶ ὅτι ἐξ ἄλλου ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρωτεργατῶν τοῦ νόμου δι' οὗ ἀπεφασίσθη ἡ ἰδρυσις δημοσίων σχολῶν καὶ ἡ ἑλληνοπρεπὴς μόρφωσις τῆς ἐπτανησιακῆς νεολαίας.

***

Τὴν προσοχὴν τῆς Ἰονίου κυβερνήσεως ἔμελλε μετ' οὐ πολὺ νὰ ἀποσπάσῃ κυρίως ἡ ἐξωτερικὴ κατάστασις τῆς νεαρᾶς δημοκρατίας. Ἡ συμμαχία Σουλτάνου καὶ Τσάρου ἦτο κατὰ τὸ ἀφύσικον, ἐπιτευχθὲν μόνον λόγῳ προσκαιρῶν κοινῶν συμφερόντων.

Αἱ διπλωματικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο Κρατῶν διεκόπησαν ἐκ νέου καὶ Ρωσικὸς στρατὸς εἰσήλασεν εἰς τὰς Παρισιτίους ἡγεμονίας.

Τὸ ἀποτέλεσμα διὰ τοὺς Ἰονίους ὑπῆρξεν ὅτι ὁ Τσάρος παρέμεινεν ὁ μόνος κυρίαρχος τῆς Ἑπτανήσου. Ἀφορμὴν ὅμως λαμβάνων ἐκ τῆς ἐπελθούσης ρωσσοτουρκικῆς ρήξεως, ὁ φιλόδοξος Ἀλῆ Πασᾶς τῶν Ἰωαννίνων ἤρchiσεν ἐποφθαλμιῶν τὴν Λευκάδα, λήγοντος δὲ τοῦ ἔτους 1806 ἡ πρόθεσίς του νὰ καταλάβῃ τὴν νῆσον, ἦν μόνον στενὴ λωρὶς θαλάσσης ἐχώριζεν ἀπὸ τῶν ἰδικῶν του ἐπαρχιῶν, ἐγένετο πασιφανής, ὥς ἐκ τῶν στρατιωτικῶν μέτρων ἅτινα ἐλάμβανεν ἐν νοτίῳ Ἡπείρῳ.

Ἡ Ἰόνιος κυβερνήσις, ταραχθεῖσα μεγάλως, ἀπέστειλε τότε εἰς Ἀγίαν Λαύραν τὸν Καποδίστριαν, ὑπὸ τὴν ιδιότητα ἐκτάκτου στρατιωτικοῦ διοικητοῦ, ὅπως μεριμνήσῃ καὶ λάβῃ ἐπὶ τόπου ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέτρα δι' ἐνδεχομένην ἄμυναν τῆς νήσου.

Προσλαβὼν τὸν μηχανικὸν Μισσώ, Γάλλον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ρωσσίας διατελοῦντα, ὁ Καποδίστριας προέβη εἰς τὴν ἐκτέλεσιν διαφόρων ὁχυρωματικῶν ἔργων, ἀπηλύθνε δὲ θερμὴν ἐκκλήσιν πρὸς ὅλους τοὺς Ἑπτανησίους ὅπως συνδράμωσιν αὐτὸν εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ χρημάτων εἰς τὸ ἔργον του, ἐπιμένων ἐπὶ τῶν ὀλεθρίων συνεπειῶν, ἃς θὰ εἶχε δι' ὀλόκληρον τὴν Ἑπτανήσον ἡ ἐνδεχομένη ἀπώλεια τῆς Λευκάδος.

Ἐσπευσαν τότε νὰ προσέλθουν ὄχι μόνον πολλοὶ Ἑπτανήσιοι, ἀλλὰ καὶ περὶ τοὺς διακοσίους ἄρματωλοι καὶ κλέφται ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως δὲ ἡ διαμονὴ αὐτῇ τοῦ Καποδίστρια ἐν Λευκάδι παρουσιάζει ἰδιαίτερον σημασίαν, διότι ἐκεῖ τότε ἦλθε τὸ πρῶτον εἰς ἐπαφὴν μετ' Ἑλλήνας μὴ Ἰονίους, καὶ ἐγνώρισε πολλοὺς τῶν μετέπειτα ἡρώων τοῦ Ἀγῶνος. Ἐκεῖ δὲ ἐμνήθη εἰς τὰ σχέδια τῶν ὅπως, παντὶ σθένει, προετοιμάσωσι μίαν γενικὴν ἐξέγερσιν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Γένους ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ. Ἀπὸ τότε καὶ ὁ Καποδίστριας οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ ἔχῃ πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν μέλλουσαν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος, εἰς βαθμὸν

ὥστε Γερμανὸς ἱστορικός, ὁ Μπερνχάρτι, ὁμιλῶν περὶ τῆς δράσεώς του ὡς ὑπουργοῦ τοῦ Τσάρου, νὰ διερωτᾷται ἐὰν ὁ Καποδίστριας δὲν ἐνέπνεετο διαρκῶς, διαγράφων τὴν στάσιν τῆς Ρωσσίας ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ πολιτικῇ, ὑπὸ «ἐλληνικῶν σκέψεων.»

***

Εἰς τὴν ἐν Λευκάδι παραμονὴν τοῦ Καποδίστρια ἔθεσε τέρμα ἡ τὴν 8 Ἰουλίου 1807 ὑπογραφεῖσα ἐν Τιλσίτῃ, μεταξὺ Ἀλεξάνδρου Α' καὶ Μ. Ναπολέοντος συνθήκη, ἣτις ἐματαίωσε καὶ τὰ ἐπιθετικὰ σχέδια τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. Διὰ τῆς συνθήκης αὐτῆς ἡ Ρωσσία παρεχώρησεν, ὡς γνωστόν, τὴν Ἑπτανήσον εἰς τὴν Γαλλίαν. Αὐτὸ ὑπῆρξε καὶ τὸ τέλος τῆς Ἑπτανησίου Δημοκρατίας! Ὁ στρατηγὸς Μπερτιέ, ἅμα ὡς ἔλαβε κατοχὴν τῆς Κερκύρας, ἔσπευσε νὰ κηρύξῃ τὴν Ἑπτανήσον ἔδαφος Γαλλικὸν καὶ τοὺς Ἰονίους ὑπηκόους τοῦ Αὐτοκράτορος.

Ὁ Καποδίστριας ἐπανελθὼν εἰς τὴν Κέρκυραν ἀπεσύρθη πλέον ἀπὸ πᾶσαν ἀνάμειν εἰς τὸν δημόσιον βίον, ἐνθιμηθεὶς καὶ πάλιν ὅτι ἐτύγχανε διδάκτωρ τῆς Ιατρικῆς. Οὐχὶ ἐπὶ μακρὸν ὅμως. Ἐν ἔτος βραδύτερον, λαβὼν πρόσκλησιν ἐκ Ρωσσίας ὅπως εἰσέλθῃ εἰς τὴν τσαρικὴν διπλωματίαν, ἐγκατέλειπε τὴν γενέτειραν, διὰ νὰ ἀνέλθῃ συντόμως εἰς τὰ ὑπάτα τῆς Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας ἀξιώματα. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνων ἡ φιλοπατρία του τὸν ἠνάγκασε νὰ παραιτηθῇ. Μὴ συμφωνήσας μὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Τσάρου τηρηθεῖσαν ἔναντι τῆς Τουρκίας πολιτικὴν μετὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως παρητήθη ἐκ τῆς Ρωσικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἀφωσιώθη ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος, διὰ τὸ ὅποιον ἔμελλε εἰς τὸ τέλος νὰ θυσιάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του. «Ἐὰν ὑπάρχῃ ἐν τῷ κόσμῳ, ἔγραψεν ὁ Βιλλεμαίν, εὐγένεια φυσικὴ, οὐδεὶς ὑπῆρξε μᾶλλον ἐκ φύσεως εὐγενὴς ἀπὸ τὸν κόμητα Καποδίστριαν, τὰ γεγονότα δὲ ἀπέδειξαν ὅτι δὲν εἶχε μόνον τὴν ἐξωτερικὴν ἀξιοπρέπειαν ἀλλ' ἐκέκτητο καὶ τὸν ἡρωϊσμόν τῆς ψυχῆς».

Σ. Θ. ΛΑΣΚΑΡΙΣ

Α'. Γραμματεὺς τῆς ἐν Ἀγκυρᾷ Πρεσβείας
Υψηλότης τοῦ Πανεπιστημίου

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

Μεσ' στῆς καρδιᾶς τὸ χρυσοσέλιδο βιβλίον,
Γυρίζοντας τὰ φύλλα του ἕνα—ἕνα,
Εὐρῆκα λουλούδια ξερά, κομμένα,
Στὸν κῆπο τῆς ἀγάπης μου τὸ θεῖον.

Πάθος καὶ ὀνειράτα χρυσὰ περάσαν, πᾶνε,
Διηρπάξαντες τὴν νεότητος μου τὰ χρόνια,
Καὶ τώρα ἡ ψυχὴ μου τὴν αἰώνια

Λησμονησιὰ ἀποζητάει... Ἀχ, τάχα θᾶνε;

(Ζάκυνθος)

ΔΗΜ. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΝΤΟΛΗ ΝΙΚΒΑ

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΟΥ ΠΕΡΑΣΑΤΕ

ΜΙΑΝ ΩΡΑ ΑΠ' ΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ....

«Et c'est la chambre bleu et c'est la chambre rose....»

H. BATAILLE

Χρόνια, χρόνια πολλά περάσανε από τότε. Κι' όμως μου φαίνεται πώς είναι χθές, μου φαίνεται κάθε στιγμή πώς ή πόρτα του γραφείου μου θ' ανοίξει και στ' ανοιγμά της ένα κεφαλάκι θα ξεπροβάλει, ένα προσωπάκι όρδικο και ξανθό, ένα μουτράκι με δυο μαύρα παιχνιδιάρικα μάτια κι' έβένινα μαλλιά...

Φαντασίες, λαχτάρες, νοσταλγίες... Ποιός ξέρει! Μά είναι τόσο συμπαθητικές αυτές ή στιγμές, τόσο αγαπημένες, τόσο τρυφερές...

Κι' έπειτα τί με νοιάζει αν βγούν ψεύτικες, αν σε λίγο κ'ατι πεζό, μιὰ κοινή υποχρέωση έρθει να με ξαναφέρει πίσω απ' το φανταστικό αυτό ταξίδι των αναμνήσεων. Έμένα θα μου φτάνουν οι λίγες, οι λιγοστές στιγμές που θ'άχω ζήσει με την συντροφιά τους...

Κι' ανοίγει ή πόρτα του γραφείου, ανοίγει για ν' αφήσει κάθε φορά να φανεί κι' ένα νέο μουτράκι, ένα καινούριο χεράκι, δυο μάτια, ένα χαμόγελο, μιὰ τούφα μαλλιών.

Κι' αρχίζει τότες μιὰ διαδοχή παράξενη κι' αγαπητή, μιὰ παρέλαση κουκλίστικων φυσιογνωμιών που καμμιὰ δέν στάθηκε ικανή να κρατήσει μιὰ ξεχωριστή θέση μέσα μου, μιὰ που ή καθεμιὰ μου θυμίζει και μιὰ στιγμή, μιὰ λέξη, ένα λουλουδι, ένα χαμόγελο, ένα φιλί...

Κι' όλα αυτά ή ξεχασμένη στιγμή, ή άσήμαντη λέξη, το μαρμαμένο λουλουδι, το σβυσμένο χαμόγελο, το λησμονημένο φιλί, φέρνουν στην ψυχή μου την νοσταλγία, κάνουν την καρδιά μου να σκιρτήσει, και πολλές φορές να βουρκώσουν τα μάτια μου...

Γιατί: Ποιός ξέρει!... Είναι τόσο δύσκολο — Κι' ίσως κι' ανώφελο — να θελήσει κανένας να εξηγήσει όλα αυτά με την λογική και την ψυχολογία που μαθαίνει στο σχολείο. Δέν ξέρω, γιατί κάθε φορά που αισθανόμουν την όρεξη να κάνω μιὰ τέτοια εξήγηση, ξεπετιόντανε μπρός στα μάτια μου μιὰ εικόνα: του χειρουργού που με το νυστέρι στο χέρι σίιζει τα κρέατα ενός πτώματος...

Και μ' έπερνε τότες ένας φόβος παράξενος, μιὰ άηδία και το κορμί μου αναταράσσονταν άθελα από ανατριχίλα. Έκλεινα τα μάτια μου σφιχτά, προσπαθοῦσα κι' αυτή την άναπνοή μου να σταματήσω και τα δόντια σ' ένα δυνατότερο συσπασμό τσίιζανε παράξενα, πένθιμα, ανατριχιαστικά...

Πίεζα τον εαυτό μου να διώξει από μέσα του τις πένθιμες εικόνες, αφήνοντάς τον όλοτελα έλεύθερο στα παιχνιδιάσματα της φαντασίας μου...

Κι' έβλεπα τότε ν' ανοίγει ή πόρτα του κλειστοῦ σπητιού, του κλειστοῦ κι' έρημου σπητιού των αναμνήσεων...

Δρεσδη...

Χειμῶνας... Τό χιόνι πέφτει πυκνό, ή άτμόσφαιρα πνιγηρή πιέζει σαν βραχνάς της ψυχής των ανθρώπων, που περπατάνε, τυλιγμένοι στις γούνες τους και στα πανωφόρια τους, γρήγορα και βιαστικά να πάνε σπῆτι τους... Γυρίζω μόνος μέσ' το δρόμο και κάνω χάζι βλέποντας της ζεστές άναπνοές όλων αυτών που σαν φυσήματα καπνού βγαίνουνε κάθε τόσο απ' τα στόματά τους. Σε μιὰ γωνιά μιὰ σκιά... Πλησιάζω... Ένα κορίτσι δεκάξη χρονών ίσως και είκοσι άκουμπισμένο στον τοίχο προσπαθεί να ζεστάνη τα παγωμένα χέρια της με την άχνα της. Λίγα λόγια. Μιὰ πρόσκληση. Δέχεται...

Την άλλη μέρα το πρωί στο δωμάτιό μου ξυπνώ μόνος. Αυτή έχει κι' όλας φύγει. Το κεφάλι μου είναι βαρύ και τα μάτια μου τσούζουν από το κρασί και τον καπνό. Σηκώνομαι και προσπαθώ να θυμηθώ κ'ατι απ' όλην αυτή την ιστορία. Τίποτε, τίποτε άλλο από μιὰ σκιά άκουμπισμένη στον τοίχο και προσπαθώντας να ζεστάνει τα παγωμένα χέρια της με την άχνα της. Κι' ακόμα κ'ατι. Μιὰ καρφίτσα, μιὰ παραμάνα με μιὰ κόκκινη πέτρα. Καθαρό γυαλί. Κ'ατι μεταξύ των πέντε ή των δέκα το πολύ φένιχων αξίας...

Δωζάννη...

Θα μείνω μιὰ βραδυά περιμένοντας το τραίνο. Στο ξενοδοχείο που φτάνω πέρνει την βαλιτσούλα μου μιὰ χωριατοπούλα, ξανθή, όρδικο, μεστωμένη. Τα μαλλιά της κτενισμένα σε δυο μπουκλές είναι φουρκετιασμένα γύρω, γύρω απ' το κεφάλι της σαν σε στεφάνι. Καθώς αναβαίνουμε την σκάλα, δέν ξέρω γιατί θέλω να πάρω απ' το χέρι της την βαλίτσα. Αυτή με κυττάζει, κοκκινίζει, κ'ατι μουρμουρίζει μέσ' τα δόντια της και καθώς άπλώνω το χέρι μου, άγγίζω το δικό της και μιὰ παράξενη ανατριχίλα περνά το κορμί μου. Τίποτε άλλο...

Τό ίδιο άπόγεμα μου φέρνει ένα ποτήρι γάλα στο δωμάτιο. Με όωτά από ποιό μέρος είμαι. Πέρνει και φυλλομετρῶ ένα άλμπουμ που τυχαία έχω βγάλει πάνω στο τραπέξι γυρεύοντας να βρω μέσ' την βαλιτσούλα ένα κολλάρο.

Κάθε τόσο κ'ατι μουρμουρίζει, γυρίζει με βλέπει, κοκκινίζει και έξαοχινῶ νευρικότερα το φυλλόμετρημα του άλμπουμ. Κάποιος κουδουνίζει. Φεύγει μα σε λίγο ξανάρχεται. Ξανάρχεται να μου πει πώς το βράδυ είναι έλεύθερο. Να πάμε σ' ένα Kursaal να χορέψουμε...

Τό πρωί μόλις προφταίνω το τραίνο. Καθώς οι σιδερένιοι τροχοί σκληρίζουν πάνω στην όάγες κι' ό σταθμός σιγά, σιγά σβύνεται, δέν

Ξέρω γιατί, νοιώθω μιὰ θλίψη μέσ' τὴν ψυχὴ μου. Στὴν πόλὴ αὐτὴ δὲν ἔζησα οὔτε μιὰ μέρα καὶ ὅμως καί με τραβά, κάτι μοῦ θυμίζει . . . Ἀντίκρυ μου κάθεται ἕνας χονδροκοιλαρᾶς Ἑλβετός, κόκκινος σὰν παπαροῦνα ποὺ καπνίζει ἕνα βρωμερὸ ποῦρο καὶ μασουλᾷ ἕνα κομματί χοιρομέρι. Ἀδικαιολόγητα τὸν βρίσκω τόσο συχαμερὸ ποὺ κλείνω τὰ μάτια, κυνηγώντας μιὰν ὀπτασίαν . . . Ἐνα ῥόδινο προσωπάκι, ἕνα ὀλόξανθο κεφαλάκι . . .

Τὰ δάκτυλά μου καθὼς ψαχουλεύουν τὴν τσέπη μου πιάνουν ἕνα χαρτονάκι. Τὸ κυττάζω . . . Μιὰ κοντραμάρα γιὰ ἕνα χορὸ στὸ Kursaal . . .

Μιλᾶνο . . .

Δεκαπέντε μέρες. Μιὰ ζωὴ ὁλόκληρη. Δὲν θᾶπρεπε νὰ μείνω παρὰ δυὸ μέρες, κι' ὅμως ἔμεινα σωστὲς δεκαπέντε μέρες. Θᾶμενα ἀκόμα περισσότερες, μὰ μοῦ σώθηκαν τὰ λεπτά. Γιατί ἔμεινα; Μὴν γελᾶστε, σᾶς παρακαλῶ, θὰ μὲ λυπούσατε πολὺ ἂν βρίσκατε κωμικὸ τὸ φέρεσίμῳ μου. Ἔμεινα γιατί, μισὴ ὥρα πρὶν φτάξουμε στὸ Μιλᾶνο, ἔπεσε χάμῳ τὸ μαντηλάκι μιᾶς κυρίας. Δὲν τῆς τῶχα δώσει ἀμέσως. Τὸ πῆρα καὶ τὸ φύλαξα. Γιατί δὲν τῆς τῶδωσα ἀμέσως; Πιστέψτε με οὔτε τώρα ἀκόμα τὸ ξέρω. Τῶκανα δίχως κανένα ὑπολογισμό. Ὅταν φτάξαμε σκέφτηκα νὰ τῆς τὸ δώσω. Κι' ὅμως δὲν τῆς τῶδωσα. Τὴν ἀκολούθησα σὰν σκυλλί. Πῆγα στὸ ἴδιο ξενοδοχεῖο μ' αὐτήν. Θὰ τῆς τὸ δώσω τὸ ἀπόγεμα, σκέφτηκα γιὰ δευτέρη φορὰ, τὴν στιγμὴ ποὺ ὄρθιος πλάι, πλάι μπρὸς τὸ θυρωρεῖο συμπληρώναμε τῆς δηλώσεις τῆς ἀστυνομίας. Ἔτσι ἴσως μοῦ δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νὰ περάσω εὐχάριστα τῆς δυὸ μέρες ποὺ θᾶμενα. Καὶ τὴν φορὰ αὐτὴ κράτησα τὸν λόγο μου. Τὸ ἀπόγεμα τὴν περιμένα στὸ χῶλλ. Μόλις τὴν εἶδα νὰ κατεβαίνει, ἔτρεξα καὶ τῆς τῶδωσα. Ἦταν Φλωρεντινὴ καὶ θᾶμενε ἐκεῖ γιὰ μιὰ βδομάδα. Μὰ κι' αὐτὴ ἔμεινε δεκαπέντε μέρες. Ἔτσι δὲν ἤμουν μόνο ἐγὼ ποὺ χαλοῦσα τὸ πρόγραμμά μου. Δεκαπέντε μέρες... Ἐνα πρωτὶ στὸ σταθμό... Μιὰ ζέρμπα λουλούδια... ἕνα φιλή κι' ὕστερα ὁ στρίγκλικος κρότος τοῦ τραίνου ποῦφευγε...

Τώρα σὲ μιὰ κασετινοῦλα βρίσκεται θαμμένη μιὰ ζωὴ δεκαπέντε μερῶν. Τὰ λείψανά της; Μιὰ τοῦφα ἐβένων μαλλιών, δυὸ ξεραμένοι μενεξέδες... ἕνα μικρὸ μεταξωτὸ μαντηλάκι μὲ κεντημένο στὴν ἄκρη μονόγραμμα...

Κι' ἡ πόρτα ἀνοίγει, ἀνοίγει καὶ κάθε τόσο κι' ἕνα καινούριο μουτρακι ξεπροβάλλει στ' ἀνοιγιά της...

Τώρα ἡ ἀδειανὴ πρὶν κάμαρα ἔχει γεμίσει ἀπὸ πρόσωπα, ἀπὸ σκιές, ἀπὸ ὄνειρα... Ὁ γκριζὸς καπνὸς τοῦ τσιγάρου μου καθὼς ἀνεβαίνει σὲ μιὰ φειδίσια γραμμὴ, θαμπώνει τὰ μουτρακια αὐτά, σβύνει τὸ χαμόγελό τους, ξεθωριάζει τὴν λάμψη τῶν ματιῶν τους καὶ τὴν φρεσκάδα τῶν χειλιῶν τους...

Ἡ καρδιά μου κτυπᾷ γρήγορα, τὰ μάτια μου σκοτίζονται καὶ τὰ χέρια μου ἀπλώνονται στὸ ἄπειρο σὲ μιὰ ὑπέρτατη προσπάθεια νὰ ἀγκαλιάσουν ὅλες μαζὺ τῆς παλῆς αὐτῆς ὀπτασίες...

Ὅξω ἔχει σκοτινιάσει. Ἀπ' τ' ἀνοιχτὸ παράθυρο τοῦ γραφείου μου ἕνα κομματί ξάστερου οὐρανοῦ φαίνεται κι' ἡ βραχνὴ φωνὴ τοῦ ἐφημεριδᾶ συνοδεύει τὸ ῥυθμικὸ βάδισμά του πάνω στῆς πλάκες τοῦ πεζοδρομίου.

Τὸ ῥολοῖ κτυπᾷ ἥρεμα, διακριτικά, σὰν νὰ θέλει νὰ μοῦ θυμίσει τῆς ὑποχρεώσεις ποὺ ἔχω, τὴν δουλειὰ ποὺ μὲ περιμένει.

Ἐνα κρῖο παγωμένο, λὲς νεκρικό, ἀεράκι πειρουναίει τὸ κορμί μου. Σηκώνουμαι καὶ κλείω τὸ παράθυρο. Στρίβω τὸ διακόπτη καὶ τὸ φῶς βιάζεται, ζηλιάρικο καὶ ζηλόφθοно, νὰ διαλύσει τὸ ὄνειρο. Οἱ ψηλὲς βιβλιοθήκες μὲ τὰ χοντροδεμέα βιβλία, καί φάτσες σκυθρωπές, ἕνα μάτσο χειρόγραφα λὲς καὶ μὲ κοροϊδεύουν, λὲς καὶ σαρκάζουν μὲ τὴν ἀδυναμία μου.

Κι' ὅμως πρὶν λίγες στιγμές...

Δὲν προφταίνω νὰ τελειώσω τὴν σκέψη μου. Οἱ σκυθρωπὲς φάτσες κάνουν τὸ αἷμα νὰ παγώσει στὶς φλέβες μου καὶ τὰ μάτια μου σκύβουν πάνω στὴν ἀνοιγμένη σελίδα τοῦ χοντροδεμένου βιβλίου:

«Οἱ νόμοι ἢ αἱ ἀρχαὶ τοῦ διανοεῖσθαι . . . κ.τ.λ. κ.τ.λ.»

Ἀθήνα, 931

ΝΤΟΛΗΣ ΝΙΚΒΑΣ

ΣΑΡΚΙΝΕ ΠΟΘΕ

Πόθε, ποὺ φρύγεις σύγκορρο τὸ σῶμα καὶ κάνεις τόξα ἐπίκλησης τὰ χέρια, ποὺ ὑψώνονται στὴ νύχτα ἀπὸ τὸ χῶμα μεσ' τὸ κενό, μὲ πόνο πρὸς τᾶστέρια σὰν εὐλαβητικά λευκὰ ἀγιοκέρια, Πόθε, ποὺ βάφεις ἄλικο τὸ στόμα καὶ φλέγεις τὸ κορμί καί, μὲ μαχαίρια τὸ σφάζεις ῥίγη καὶ τὸ κάμεις πτώμα. Σάρκινε πόθε, τῆς ζωῆς τὴν ὅψη τὴν πιὸ πιστὴ στὸ σκότος εἰκονίζεις, σὰν σφίγγεται μὲ λύσσα γιὰ νὰ κόψη τὸ στόμα τὸ πυρὸ, τοῦ ὥριμασμένου κορποῦ τὴ σάρκα, ποὺ μ' αὐτὴ ἐρεθίζεις τὴ δίνη τοῦ χειλιοῦ τοῦ φλογισμένου.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΡΕΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΞΟΥΡΙ (Λιόνυσιακὸ)

ΡΙΤΑ Ν. ΜΠΟΤΜΗ

ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΤΟΥ ΤΟ ΕΡΓΟ*

Τὸ ἔργο τοῦ Καλοσγούρου, ὅπως τὸ ἔργο τοῦ κάθε τεχνίτη, πρέπει νὰ κριθεῖ μέσα στὴν ἐποχὴ του. Δημιουργοὶ σὰν τὸν Shakespear, τὸν Γκαίτε, τὸν Dante, τὸν Βιργίλιο, τὸν Ὅμηρο, τοὺς τραγωδούς μας, δημιουργοὶ ὅξω τόπου καὶ χρόνου, δὲ γεννιῶνται κάθε μέρα. Αὐτοί, κλίνοντας μέσα στὸ ἔργο τους τὸν ἄνθρωπο τῆς κάθε ἐποχῆς, ξεχωρίζουν καὶ θὰ ξεχωρίζουν τρισεύγενοι καὶ αἰώνιοι, ὅποιο δρόμο καὶ ἂν πάρει ἡ κοινωνία, σ' ὅποιες ψηλὲς βαθμίδες κι' ἂν ἀνέβει ἡ ἀνθρωπότητα.

Ὁ Καλοσγούρος ζῶντας στὴν ἐποχὴ, ποὺ ἀρχίζει στὴν Ἑλλάδα ἡ γλωσσικὴ ἀναγέννηση, ποὺ ἀνθίσει ἡ Κερκυραϊκὴ σχολὴ μὲ τὴν πολύτιμη κληρονομιά τοῦ θεμελιωτῆ της Διονύσιου Σολωμοῦ, καθρεφτίζει μὲ τὸ ἔργο του τὴν ἐποχὴ του. Ἐποχὴ περισυλλογῆς, ἐποχὴ ἀναγέννησης. Ἡ Ἑνωσις τῶν Ἑπτὰ νησιῶν μὲ τὴν Ἑλλάδα εἶχε γίνει, μεγάλο μέρος τῆς Τουρκοκρατημένης Ἑλλάδας εἶχε ἀναλάβει τὴν ἀνεξαρτησία, τὸ ἀνθισμα τῶν γραμμάτων εἶχε ἀρχίσει, ἡ γλωσσικὴ ἰδέα ξεκινῶντας ἀπὸ τὰ Ἑπτάνησα εἶχε βρεῖ θιασώτες στὴν Ἀθήνα. Τὸ Ταξίδι τοῦ Ψυχάρη ἐρχεται στὴν ὥρα του νὰ σαλπίσει τὸ ἐντονο κήρυγμα τῆς μάχης μεταξὺ Λογιωτατισμοῦ καὶ Δημοτικισμοῦ. Πρωτοπορεία τοῦ ἀγῶνα οἱ θεμελιωτὲς τῆς Κερκυραϊκῆς σχολῆς μὲ πρόγραμμά τους τὸν Δημοτικισμό, τὸν Ἑθνισμό, τὴν Θρησκεία μὲ ἰδεαλιστικὸ περιεχόμενο. Μαζὶ μ' αὐτοὺς καὶ ὁ Γ. Καλοσγούρος.

Ὁ δημοτικισμὸς τοῦ Καλοσγούρου μᾶς φανερώνεται σὲ ὁλόκληρο τὸ ἔργο του. Δὲν ἀφήνει εὐκαιρία, εἴτε στίς κριτικές του μελέτες, εἴτε στὰ σύντομα σημειώματά του, ὅπως εἶναι ὁ πρόλογος στὴν μετάφραση τῶν Τάφων τοῦ Ugo Foscolo, χωρὶς νὰ κηρύξει τὴ γλωσσικὴν ἀλήθεια.

— «Ὅπου ἡ γλώσσα εἶναι ἀχνὴ καὶ ψεύτικη καὶ πλαστή, ἀχνὸς καὶ ψεύτικος καὶ πλαστὸς θὰ εἶναι ὁ στοχασμὸς κι' ἡ φλόγα τῆς φαντασίας». «Ἀληθινὴ ἐθνικὴ ἀνατροπὴ δὲ γίνεται, χωρὶς νὰ θεμελιωθεῖ στὴν ἀλήθεια κ' ἡ γλώσσα».

Ποῦ νὰ φαντάζωνταν ὁ ἄγνος Κερκυραῖος, ποὺ καὶ σήμερὰ ἀκόμα, ἔπειτα ἀπὸ τόσους γλωσσικοὺς ἀγῶνες, ἐνῶ δὲν ὑπάρχει πειὰ

φωτισμένος Ἑλληνικὸς νοῦς, ποὺ νὰ μὴν ἔχει πιστέψει ἢ κηρύξει τὴ γλωσσικὴ μεταρρύθμιση θὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ κυριαρχεῖ στὰ σχολεῖα καὶ σὰν ἐπίσημη γλώσσα τοῦ Ἑθνὸς ἡ καθαρεύουσα!

— «Καὶ ποιά διδασκαλία, ποῖο κήρυγμα, ποιά ποίηση, μποροῦν νὰ ἔχουν ποτὲ τὰ ὑψηλὰ ἀποτελέσματα, ποὺ ποθοῦμε, ἂν κάθε μέρα πολεμοῦμε καὶ μαραίνουμε τὸ ὄργανο τῆς ζωῆς, χωρὶς ποτὲ νὰ ἀνανοηθοῦμε, πὼς μ' αὐτὸ μαζὶ πολεμοῦμε καὶ μαραίνουμε καὶ τοῦ στοχασμοῦ τὴ ζωή;»

Ἀλλὰ ἴσα-ἴσα ἀφοῦ τέτοια ἐδογματίζεε ὁ Κερκυραῖος λογογράφος, γεννιέται φυσικὰ καὶ τὸ ἐρώτημα, γιατί στὸ ζήτημα τὸ γλωσσικὸ δὲ μᾶς παρουσιάζεται ἀκόμα ριζοσπαστικώτερος; Γιατί δὲν ἀκολουθεῖ πέρα γιὰ πέρα τὸ δάσκαλό του τὸ Σολωμό, ἢ τὸ συνιδεάτη του τὸ Μαρκορά, ἀλλὰ στὴ μελέτη του «Κριτικαὶ παρατηρήσεις περὶ τῆς μεταφράσεως τοῦ Ἀμλέτου τοῦ Ἰακώβου Πολυλά», μεταχειρίζεται τὴν καθαρεύουσα, ἐνῶ στὴν ἴδια μελέτη ὁ ἴδιος ὀρθώτατα παρατηρεῖ, ἀναφέροντας τοῦ Πολυλά τὴν μετάφραση τῆς Τρικυμίας τοῦ Shakespear, πὼς ὁ μεταφραστὴς «δὲν εἶχεν εἰσεῖ συλλάβῃ τὴν ἰδέαν τῆς αὐστηροτέρας ἐκείνης ἐκλογῆς τῶν καθωμιλουμένων τύπων, ἥτις διαφυλάττει ἐξ αὐτῶν ὅ,τι ὁ πεφωτισμένος ὀφθαλμὸς τοῦ ἀληθοῦς συγγραφέως προβλέπει, ὅτι εἶναι προωρισμένον νὰ ἐπιλύσῃ εἰς τὴν μέλλουσαν φιλολογικὴν γλῶσσαν τοῦ Ἑθνὸς»; Εἶναι ἴσως ἀρκετὴ ἐξήγηση ἡ φράση του στὴν ἴδια αὐτὴ μελέτη, ὅτι «ὁ ἀληθὴς τύπος τοῦ πεζοῦ λόγου δὲν εὗρέθη;» Ἀλλὰ δὲν τοῦ ἀρκεῖ ἡ προσπάθεια τοῦ Βηλαρά, τὰ πεζογραφήματα τοῦ Λασκαράτου, δὲν τοῦ ἀρκεῖ ὁ ζωντανὸς διάλογος τοῦ Σοφολογιωτάτου μὲ τὸ Φίλο καὶ τὸν Ποιητὴ τοῦ Διονύσιου Σολωμοῦ;

Ὁ Ἀντρέας Κεφαλληνὸς, συγγραφέας τῆς μελέτης, «Αἱ Ἑλληνίδες ἐταῖραι ἐν τῷ Ἰνδικῷ δράματι» καὶ μεταφραστὴς τοῦ Ὀσσιανῆ, σύγχρονος καὶ φίλος τοῦ Καλοσγούρου, μᾶς ἔδωσε τὴν ἐξήγηση. Αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶχε συμβουλεύσει τὸν Καλοσγούρο, τὴ μελέτη του αὐτή, ποὺ ἔκρινε ἀπαραίτητο νὰ διαβαστεῖ ἀπὸ ὅσο τὸ δυνατόν πλατύτερο ἀναγνωστικὸ κοινόν, νὰ τὴν γράψῃ στὴν Καθαρεύουσα, γιατί τὰ πεζογραφήματα στὴ Δημοτικὴ, τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἐδιαβάζονταν. Ὁ Καλοσγούρος παρακάλεσε τότες τὸν Κεφαλληνόν, τὴ γνώμη του αὐτὴ νὰ ὑποβάλῃ στὸν Πολυλά καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἐγκρισή του, γιατί ἀπόσπρεγγε τὴν κατάκριση τοῦ Πολυλά, ἂν ἐκρίνωνταν σὲ γλώσσα καθαρεύουσα τὸ ἔργο του. Ὁ ἴδιος λόγος ἐπέβαλλε νὰ γίνῃ στὴν καθαρεύουσα καὶ ἡ διάλεξη τοῦ Καλοσγούρου «Περὶ Ἑθνικῆς Γλώσσας καὶ Ἑθνικῆς ἱστορίας» εἰς τὸ κατὰστημα τῆς Διδακτικῆς Μελετήσεως Προόδου, στίς 23 Ἀπριλίου τοῦ 1889.

Κατόπιν στὰ Προλεγόμενα καὶ Ἐπιλεγόμενα τῶν Τάφων τοῦ Φώσκολου, στὰ Προλεγόμενα τοῦ Προμηθέα Δεσμώτη τοῦ Αἰσχύλου,

* Συνέχεια ἀπ' τὸ προηγούμενο φύλλο.

στά Προλεγόμενα τοῦ Σαούλ τοῦ Alfieri, στή μελέτη του γιά τὸ θέατρο τοῦ Schiller, στά προλεγόμενα τῶν Σοννέτων τοῦ Σολωμοῦ, στή μελέτη του γιά τὰ «Μάτια τῆς ψυχῆς μου» τοῦ Παλαμᾶ, βλέπουμε τὸν Καλοσοῦρο ἐλεύθερο ἀπὸ κάθε δισταγμό, ἀπὸ κάθε σκοπιμότητα, ἀπὸ κάθε ξένην ἐπιρροή καὶ ἐφαρμοσμένες στὴν πράξη τὶς γλωσσικὲς του θεωρεῖες.

Ὁ δημοτικισμὸς τοῦ Καλοσοῦρου δὲν εἶναι μονόπλευρος, καθὼς μονόπλευρος δὲν ἦταν καὶ ὅλης τῆς Κερκυραϊκῆς σχολῆς. Γι' αὐτοὺς ὅταν τὸ Ἔθνος θὰ ἀποχτιοῦσε Γλῶσσα ἐθνικὴ, καὶ τέτοια εἶναι ἡ Δημοτικὴ μας, ἀφοῦ ἀγκαλιάζει καὶ τὶς λαϊκὲς μᾶζες, τότες θ' ἀποχτιοῦσε Ἐθνικὴ συνείδηση, Ἐθνικὸ μεγαλεῖο καὶ δύναμη Ἐθνικὴ. Καὶ ὅπως τῇ Δημοτικῇ γλῶσσᾳ τῇ θεωροῦν σφιχτοδεμένη μὲ τὰ Ἰδανικά τῆς φυλῆς, ἔτσι κρίνουν ἀναγκαῖο συμπλήρωμα καὶ τῇ Χριστιανικῇ Θρησκείᾳ. Φυσικὸ γιὰ τοὺς Ἐθνικιστὲς τῆς Κερκυραϊκῆς σχολῆς ἀπὸ τῇ στιγμή πού ὁ Χριστιανισμὸς ἔπαψε νᾶναι ἐπαναστατικὸς καὶ νὰ συγκλονίζει τὶς μᾶζες τῶν καταπιεζόμενων. Μὲ τὴν ἐξέλιξή του σὲ ἐπίσημη κρατικὴ ἐξουσία ἔγινε τὸ δυνατότερο χαράκωμα τοῦ συντηρητισμοῦ.

Τὸ λογοτεχνικὸ ἔργο τοῦ Καλοσοῦρου χωρίζεται σὲ δύο μέρη. Στὶς μεταφράσεις του καὶ στὶς Κριτικὲς του μελέτες.

Κριτικὲς του μελέτες εἶναι:

«Κριτικαὶ παρατηρήσεις περὶ τῆς μεταφράσεως τοῦ Ἀμλέτου τοῦ Ἰακώβου Πολυλά».

Στὴ μελέτη του ἐκείνη, πού πρωτοτυπώθηκε στὸ ΙΓ'. τεῦχος τοῦ Παρνασσοῦ καὶ κατόπι τὸ 1891 σὲ ἰδιαίτερο τεῦχος, δὲν ἀρκεῖται ἀναλύοντας καὶ ξεχωρίζοντας τὶς γλωσσικὲς ἀρετὲς, πού πλούσιες τὶς βρὶσκεῖς στὴ μετάφραση αὐτῇ τοῦ Ἰακώβου Πολυλά, καθὼς καὶ στὴν μετάφραση τοῦ ἴδιου τῆς Τρικυμίας τοῦ Shakespear, ἀλλὰ μιλῶντας στὶς περισσότερες σελίδες γιά τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, ὅπως τοῦτο παρουσιάζωνταν στὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἀντικρούει τὶς γλωσσικὲς θεωρεῖες τοῦ Ψυχάρη τὶς διατυπωμένες στὸ «Ταξίδι», βάζεται στὸ πλευρὸ τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοῦ Πολυλά καὶ ὑποστηρίζει τὴ γνωστὴ Πολυλαϊκὴ θεωρίᾳ, πὼς δὲν πρέπει νὰ κατεβάσουμε τὴ γλῶσσα στὸ ἐπίπεδο τῆς λαϊκῆς γλωσσικῆς ἀντίληψης, ἀλλὰ ν' ἀνεβάσουμε τὴν λαϊκὴν διανόηση στὸν ὁμιλούμενο ἀπὸ τοὺς μορφωμένους γλωσσικὸ τύπο, κρατῶντας ἀκέραιες τὶς ρίζες τῶν λέξεων, ὅπως μᾶς τὶς ἔδωσε ἡ καθαρῶν οὐσα καὶ δίνωντάς τους τὴν δημοτικὴ μορφή, εὐθυμίζοντας ἀνάλογα τὴν κατάληξη στὰ ὀνόματα, εἰς τὴν κλίση, στὰ ῥήματα. Ὑποστηρίζει, πὼς ἂν τὸ ἔργο τοῦ Σολωμοῦ ἢ ἡ μετάφραση τῆς Τρικυμίας τοῦ Πολυλά εἶχουν φανεῖ σαράντα χρόνια πίσω, τὸ γλωσσικὸ ζήτημα θὰ εἶχε μπεῖ στὸν ἴσιο του δρόμο, καὶ δὲ θὰ παρουσιάζωνταν ἡ γλωσσικὴ ἀναρχία αὐτῆς τῆς ἐποχῆς. Τὰ ἔργα ἐκεῖνα θὰ

εἶχαν ἐπιβληθεῖ καὶ ὁ λογιωτατισμὸς δὲ θὰ μπορούσε νὰ ἀντισταθεῖ καὶ νὰ προβάλλει τὶς δικὲς του γλωσσικὲς ἀξιώσεις. Ἀναφέρει τὰ Προλεγόμενα τοῦ Πολυλά στὴν ἔκδοσιν «Σολωμοῦ τὰ εὐρισκόμενα» καὶ τὴν αἰσθητικὴ μελέτη, πού προλογίζει τὴν μετάφραση τῆς «Τρικυμίας» καὶ τονίζει, ὅτι ἔχουν καὶ τὰ δύο «σπουδαίαν ἀξίαν, ὡς πρῶται ἐπιτυχεῖς προσπάθειαι ἐκφράσεως βαθειῶν ἐπιστημονικῶν ἰδεῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γραμματικοῦ τύπου τῆς δημοτικῆς γλώσσης». Ἀλλὰ δὲν βάζει διόλου στὸν ἑαυτό του τὸ ἐρώτημα, γιατί ὁ Πολυλᾶς δὲν ἀκολουθεῖ τὸν ἴδιο δρόμο καὶ στά Προλεγόμενα, στὴ μετάφραση τοῦ Ἀμλέτου. Δικαιολογία δικαιολογημένη στὸ γλωσσικὸ δυσνόητο τοῦ Πολυλά ὁ Καλοσοῦρος δὲ μᾶς δίνει. Στὴν ἴδια του αὐτῇ μελέτῃ μᾶς μιλεῖ καὶ γιά τὴν μετάφραση τῆς Ὀδύσειας ἀπὸ τὸν Πολυλά. Τὴν κρίνει ὡς ἓνα ἔργον «κολοσσιαῖον» ἀλλὰ πού πρόωρα ἐπεχειρήθη, «ἐάν», λέει, «ἀφαιροῦντες πᾶσαν ἄλλην τοῦ πράγματος ὄψιν καὶ ἀποβλέποντες μόνον εἰς τὴν σημερινὴν τῆς γλώσσης κατάστασιν ἠθέλομεν παραβάλλει ταύτην πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν καθ' ὃν χρόνον τὸ ἀθάνατον ποίημα ἐπονήθη». Σ' αὐτὸ δὲν μπορούμε παρὰ νὰ διαφωνήσουμε, παίρνοντας τὰ ἐπιχειρήματά μας ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Καλοσοῦρο, πού μᾶς λέει στὴν ἐπόμενη παράγραφο, πὼς ὁ Πολυλᾶς καταπιάνοντας τὴν μετάφραση τῆς Ὀδύσειας, αἰσθάνθηκε τὴν ἀνάγκη «εὐρυτέρας τῆς μεταφραστικῆς ὕλης ἐκτάσεως. Ἡ ἀνάγκη αὕτη ἦνοιξεν αὐτῷ τὸν νέον ὁρίζοντα, ὑπέδειξεν αὐτῷ τὰς νέας ὁδοὺς, τὰ νέα ἐπιβαλλόμενα μέσα, δι' ὧν ὁ κύκλος τῆς γλώσσης ἐρῶνεται, χωρὶς σπουδαίως νὰ παραβλαφθῇ, χωρὶς νὰ ἀλλοιωθῇ ἡ σεμνὴ καὶ ἀφελὴς αὐτῆς φύσις. Ὁ κ. Πολυλᾶς τρέπεται ἤδη ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ πρὸς πάσας ἐκείνας τὰς πηγὰς, ὅσαι δύνανται νὰ παράσχουν αὐτῷ στοιχεῖα ζωογόνα ἀναδεικνύοντα τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν ἀξίαν νὰ παραστήσῃ τὰ Ὀμηρικὰ νοήματα καὶ αἰσθήματα. Μόνος αὐτὸς ὁ τελευταῖος λόγος εἶναι ἀρκετός, γιὰ νὰ πείσει τὸν καθένα, ὅτι ἡ μετάφραση τῆς Ὀδύσειας δὲν «ἐπεχειρήθη προόρως».

Ἡ κριτικὴ του μελέτη μὲ τὸν τίτλο «Φιλολογικὴ ἀνάγνωσις» γιά τὰ «Μάτια τῆς ψυχῆς μου» τοῦ Παλαμᾶ. Ὁ ποιητὴς τοῦ Δωδεκάλογου τοῦ Γύφτου καὶ τῆς Ἀσάλευτης ζωῆς μούλεγε κάποτε, πὼς ὅταν πρωτοβγήκανε σὲ βιβλίον «τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου», οὔτε ὁ Ἀθηναῖκός τύπος, οὔτε οἱ διανοούμενοι — γιά τὶς μᾶζες οὔτε λόγος μπορεῖ νὰ γίνῃ — δὲν ἔδωσαν τὴν ἀνάλογη προσοχή. Μόνος ὁ Γεώργιος Καλοσοῦρος μὲ τὴν κριτικὴ του αὐτῇ μελέτῃ, πού τυπώθηκε στὴν Εἰκονογραφημένη Ἑστία τοῦ 1894, ἀναλύοντας τὸ ἔργο φανέρωσε τὴν ἐχτίμησή του στὸ ποίημα καὶ στὸν ποιητὴ. «Δὲ θὰ διστάσωμε», λέει ὁ Καλοσοῦρος, «νὰ ἐπαναλάβουμε πάλι τὸ θερμὸ καὶ ἀληθινὸ αἰσθητικὸν τοῦ λυρικοῦ μας. Ἡ ἀπλαστὴ χάρις τῆς γλώσσας του, ὁ Ἑλληνικώτατος χρωματισμὸς κ' ἐκεῖ ἀκόμα, πού ὁ ποιητὴς

καθαρώτατα φανερώνεται, πὼς θέλει νὰ συμπνεύσει μὲ τὴν προω-
δευμένη συνείδηση τῶν μεγάλων Ἑθνῶν, μᾶς ὕψωσαν μαγικά σ' ἓναν
κόσμο γαλήνης, σ' ἓναν αἰθέρα ἀτάραχον, ὅπου τ' ἄσχημα μαυράδια
τῆς καθημερινῆς πραγματικῆς μας ζωῆς ἐξέφευγαν, ὅπου γλυκὸ ἐχά-
ραζε πάλι τὸ φῶς τῶν ἐλπίδων τοῦ Μέλλοντος, ὅπου ἡ Ἑλληνικὴ
ψυχὴ μᾶς ἐπαρουσιάζετο ἀνέγγιχτη ἀκόμη καὶ ἀφθαρτὴ μέσα στὸ
βάθος της, ἄξια ἀκόμη νὰ αἰσθανθῇ τοὺς εὐγενικότερους πόθους
μᾶς συνειδήσεως φωτισμένης, νὰ προαισθανθῇ τὸ κάλλος τῆς ἀλη-
θινῆς ζωῆς. Γλυκεῖα παρηγορήτρα μᾶς ἐπαρουσιάστηκε ἡ ποίηση
τοῦ Παλαμᾶ μέσα στὴν ἄφωνη τούτη ζωὴ, ποὺ χαρακτηρίζει τὰ θλι-
βερά χρόνια, ποὺ σήμερα διαβαίνει τὸ ἔθνος καὶ γι' αὐτὸ ἐθνική.
Κι' αὐτὴ ἡ ἐντύπωσίς μας ἦταν ἐκεῖ δυνατώτερη, ὅπου πλέον ἄπλα-
στος καὶ σεμνότερος ἔτρεχε ὁ λόγος». Κι' ἄλλοῦ μᾶς μιλεῖ ὁ Καλο-
σγοῦρος γιὰ «τὴν εὐγενικὴ καὶ ἀληθινὰ ἐθνικότητα τῆς τάσης νὰ ὑψωθῇ
ὁ ποιητὴς στὴν ἀνώτερη σφαῖρα τῆς Τέχνης, γιὰ νὰ δώσῃ ἐκεῖ τὴν
ἀληθινὴ μορφὴ καὶ τὸν τύπο τῆς γλώσσας, ποὺ ἡ ἐθνικὴ συνείδησις
ἄρχισε ἀπὸ καιρὸ ἀνυπόμονα νὰ ποθῇ».

(ἔχει συνέχεια)

ΕΙΡΗΝΗ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΡΑΜΠΙΝΤΡΑΝΘ ΤΑΓΟΡ

(ΑΛΚΑΪΚΗ ΣΤΡΟΦΗ)

IV

Ἄφοῦ τὸ χᾶδι σου τ' ὀλοζόντανον
ὅλα τὰ μέλη μου ἐγγίζει ἀνάλαφρα,
πάντα θὰ προσπαθῶ νᾶχω,
ζωὴ τῆς ζωῆς μου, ὅλο ἄγνὸ τὸ σῶμα.
Σὺ ἀφοῦ εἶσαι ἡ ἀλήθεια ἐκείνη ποὺ μ' ἄναψε
τὸ φῶς τοῦ νοῦ μου, γιὰ τοῦτο πάντοτε
πῶς νὰ κρατῶ θὰ προσπαθῶ
κάθε μου σκέψη μακρυνὰ ἀπ' τὸ ψέμα.
Μὲς στῆς καρδιᾶς μου τᾶδυνα ἀφοῦ ὁ θρόνος σου
στήθηκε, ἐκεῖθε πάντοτε διώχνοντας
κάθε κακίαν, θὰ προσπαθῶ
μόνο γιὰ Σένα γ' ἀνθέξῃ ἡ ἀγάπη.
Ἄφοῦ, ἐσὺ πάντα, θεὲ παντοδύναμε,
γιὰ κάθε μου ἔργο δίνεις τὴ δύναμη,
σὲ κάθε πράξῃ μου θὲ νᾶνε
σκοπὸς μου μόνος νὰ δείχτω Ἐσένα.

μετάφραση ἈΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ

ΚΡΗΤΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Μιά κόρη ρόδα μάζωνε κι ἀνθούς ἐκορφολόγα
νὰ κάμη πέτσες μὲ τσ' ἀνθούς, μαντήλια μὲ τὰ ρόδα.
Κι' ὁ Κωσταντῆς κατέβαινε ἀπὸ λαγὼ κυνηγι
ζευγάρι ρόδα τῆς ζητᾷ καὶ τέσσερα τοῦ δίδει.
Δαχτυλιδάκι τοῖ πετᾷ στὸ μπροστινὸ δαχτύλι
κι ἡ μάνα τση τὴν ἔβλεπε ἀπ' ὄριο παραθύρι.
« Μωρὴ καὶ δὲν ἐντροπήκες νὰ πάρῃς δαχτυλίδι
πούχεις δώδεκα ἀδελφούς καὶ δεκοχτὼ ξαδέλφους;
τὸ δράδυ θαρτοῦν οἱ δώδεκα καὶ θὰ σὲ μαντατέψω».
Τὸ δράδυ πᾶν οἱ δώδεκα τὴ κόρη μακελεύουν
Τ' ἀδέλφια τση τὴ δέρνουνε μένα χρυσὸ βιτσάλι.
ἡ μάνα τση κι ἀφέντης τση μὲ τὸ μαργαριτάρι.
Τὸ βράδυ, τὰ μεσάνυχτα ἡ κόρη ἐψυχομάχε.
Ἡ μάνα τση στὸ γύρο τση τζαγκουρνομαδισμένη
καὶ ἡ ἀδελφή της ἡ Ἑλενιά κομμάτα γινωμένη.
« Μισεύεις, Ἀρετοῦσα μου, καὶ τί μοῦ παραγγέλνεις;
θέλεις τὰ βᾶ, θέλεις τὰ ξιά, θέλεις τὰ βελουδένια
θέλεις τὰ χρυσοπράσινα ποὺ σούχω στὴ κασέλα;
« Δὲ θέλω βᾶ δὲ θέλω ξιά, δὲ θέλω βελουδένια
τὰ θέλω τοῦτα ποὺ φορῶ τὰ ματοκυλισμένα...
νὰ κάμω ξάκουσμα στὴ γῆ καὶ φονικὸ στὴ χώρα
πὼς μ' ἀδικοσκοτώσετε γιὰ ἓνα ζευγάρι ρόδα».

Ἀπὸ τὴ συλλογὴ ΑΓΓΛΑΪΑΣ ΚΥΡΜΙΖΑΚΗ

ΓΥΡΩ ΜΟΥ...

Γύρω μου ψάλλαν
ἀγγέλοι ὠδές:
σὲ λύρες βάλλαν
χρυσὲς χορδές

Ἀόρατα χέρια
θαυματοουργὰ
παίζαν αἰθέρια
βιολιά, σιγά...

Τώρα βαθιά μου
σιωπὴ, κι' ἐρμιά,
κι' ὀλόγυρά μου
μαγεία καμιά...

Τὰ θεῖα σωπάσαν
βιολιά, κι' οἱ ὠδὲς
σάμπως νὰ σπάσαν
ξάφνου οἱ χορδές...

Οἱ ἀγγέλοι κι' ὅσοι
ἀδελφικά
μ' εἶχαν κυκλώσει
ἐξαφνικά.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΡΗΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΙΤΟΥΡΕΩΝ
ΑΧΑΪΔΟΒΟΛΑ
κι' ἁρμονικά,
γιὰ με ἦταν ὅλα,
κι' ἰδανικά...

Ἐξαύλωμένα...
Κι' ἀπ' τὶς βαθιὲς
ἐμψυχωμένα
τὶς μελωδιές...

Τὰ θεῖα κλεῖσαν
χεῖλη ὠϊμέ,
καὶ φτερουγίσαν
μακρὰ ἀπ' ἐμέ...

ΜΑΡΙΑ ΖΑΜΠΑ

ΣΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ΑΣΠΑΣΙΑ ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΗ ΓΕΝΝΗΜΑ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ

Νεραῖδογέννητη κι' ἀντρεωμένη
εἶναι ἡ τρισάξια γενιά σου.
Μέσα στοὺς ἄθλους τῶν ἡρώων
ἡ κάθε πράξη της φῶς ἀβασίλευτο
θέλει ἀπομένει.

Μέσ' τὰ καστέλια καὶ τοὺς πύργους
τὴ μολογᾶν ἀκάματοι πολεμιστάδες,
παραμυθένια μὲ τοὺς ἀργαλιούς τὴν ξαναπλάττουν
λαμπρὲς παρθένες καὶ περίφανες κυράδες.

Καὶ σὺ ποὺ μέσα σου καθάριο ρέει
τὸ αἷμα τοῦ Γιάννη Μαυρομιχάλη
παληὲς δόξες νὰ ξαναφέρεις
στὰ Ἑλληνικὰ βουνὰ θέλησες πάλι.

Νεραῖδογέννητη κι' ἀντρεωμένη
πῆρες τὸ δρόμο τῶν ἡρώων
χαρά σου ὁ θρίαμβος τῶν ὅπλων
κι' ὁ λυτρωμὸς ψυχῶν ἀθώων.

Ὅρμη στὴ Νίκη τὸ κίνημά σου
εὐγενικὰ Ἑλληνοποῦλα
καὶ στῶν παλληκαριῶν τὸ στόμα
πολεμικὴ κραυγὴ τὸ ὄνομά σου.

29-VII-1930

ΜΙΜΗΣ ΛΙΜΠΕΡΑΚΗΣ

ΑΛ. ΒΕ-Ι-ΝΟΓΛΟΥ

Η ΦΥΓΗ

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΤΕΣΣΕΡΕΙΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΣΚΗΝΗ VI

Γεώργιος Σταῦρος, κυρία Γκρόπιους. μιὰ στιγμή ὁ Τζὼν Μόουρ

Κυρία Γκρόπιους.— Ἄ, Γιῶργο, καλημέρα... (Παρατηρῶντας τὴν ὠχρότητα τοῦ ἀνήσυχου). Τὶ ἔχεις;

(Ὁ Γεώργιος Σταῦρος κυττάζει προσεκτικὰ γύρω του).

Γεώργιος Σταῦρος.— Τίποτα, θὰ σοῦ πῶ... (Μιὰ παύση). Ποῦ εἶναι ὁ σύζυγός σου;

Κυρία Γκρόπιους.— Κάτω, στὰ ἔργα... Ἔλα δῶ... (Στὸ Τζὼν Μόουρ...). Νὰ σᾶς συστήσω τὸν γαμπρό μου... Γεώργιος Σταῦρο — Τζὼν Μόουρ.

Τζὼν Μόουρ.— Χαίρω πολύ.

Γεώργιος Σταῦρος.— Κ' ἐγὼ ἐπίσης.

(Ἡ κυρία Γκρόπιους κατευθύνεται σὲ μιὰ μπερζέρα, μακρὰ ἀπ' τὸ Τζὼν Μόουρ, ἀκολουθούμενη ἀπ' τὸ Γεώργιο Σταῦρο).

Κυρία Γκρόπιους (καθημένη).— Κάθησε. (Σιγά). Τί συμβαίνει; Γεώργιος Σταῦρος, (ἐπίσης σιγά).— Ἐν πρώτοις θὰ μοῦ ἐξηγήσης γιατί μ' ἔκανες γαμπρό σου;

Κυρία Γκρόπιους.— Γιὰ ν' ἀπαλλαχθοῦμε ἀπ' αὐτὸ τὸ ὑποκείμενο! Εἶχα δίκιο; (Ὁ Τζὼν Μόουρ σηκώνεται).

Τζὼν Μόουρ.— Ποῦ θὰ μποροῦσα νὰ βρῶ τὸν κ. Λέη;

Κυρία Γκρόπιους.— Στις ἀνασκαφές, ἀσφαλῶς. (Ὁ Τζὼν Μόουρ ἐξέρχεται). Δὲ μὲ συγχαίρεις; (Ἐπειτα πάλι ἀνήσυχου). Τί συμβαίνει, λοιπόν;

Γεώργιος Σταῦρος. (Μ' ἓνα θανάσιμο χαμόγελο).— Κάτι ἐντελῶς φοβερό;

Κυρία Γκρόπιους.— Τί;

Γεώργιος Σταῦρος.— Ὁ Μωρηᾶς κατελήφθη ἀπ' τὸ Μαχμούτ, τὸ νέο Πασᾶ ποὺ δώρισε ὁ Σουλτάνος. Πρὶν τρεῖς ὥρες ὁ Βελῆ πασᾶς, ἀφοῦ ἀπὸ τὶς πέντε τὸ πρωῒ πολεμοῦσε σὰ λεοντάρι, ἔπεσε μ' ἓνα τραῦμα στὸ δεξιὸ κρόταφο. Εἴμαστε ἐν ὄλῳ διακόσιοι νὰ τὸν ὑπερασπίσουμε. Ὅταν οἱ στρατιῶτες εἶδαν τὸν Πασᾶ νὰ πέφτει, παρεδόθησαν ἐν ὄλῳ. Ὁ Μαχμούτ ἔκοψε τὸ κεφάλι τοῦ Βελῆ καὶ μᾶς ἄφησε ἐλεύθερους, τοὺς ἄλλους, δηλαδή, γιατί ἐγὼ (μὲ πένθιμη ἐπισημότητα) ἐξακολουθῶ νὰ εἶμαι Γραμματεὺς τοῦ Πασᾶ τοῦ Μωρηᾶ...

Κυρία Γκρόπιους, (φορικῶντας).— Πῶς μπόρεσες νὰ δεχθῆς;

Γεώργιος Σταῦρος.— Πρέπει ἂν ὄχι γὰ τίποτ' ἄλλο, τουλάχιστον γὰ νὰ σώσω τὴ ζωοφόρο...

Κυρία Γκρόπιους, (ἀνήσυχη).— Τί θὰ κάνης;

Γεώργιος Σταῦρος.— Ἐν πρώτοις, Θάλεια, νὰ ἔχης ὑπ' ὄψει σου πὼς ὅ,τι σοῦ εἶπα πρέπει νὰ μείνουν ἀπολύτως μυστικά. Σοῦ τὰ εἶπα μόνο καὶ μόνο γιατί σὲ ξέρω.

Κυρία Γκρόπιους.— Σ' εὐχαρισῶ. Νὰ μείνης ἡσυχος. Ἐκεῖνο ποὺ φοβοῦμαι εἶναι νὰ μὴν ἔρθῃς στὰ χέρια μ' αὐτοὺς τοὺς τυχοδιώκτες!

Γεώργιος Σταῦρος.— Δὲν εἶμαι τόσο κουτός. Θὰ ζητήσω, σὰ νὰ μὴ συνέβαινε τίποτα, τὸ μερίδιο τοῦ Πασᾶ. Ἀλλὰ μόλις... (Ἡ κ. Γρόπιους ἀνορθώνεται, κυττάζει πρὸς τὴ βεράντα καὶ ξανακάθεται). Τί ἔπαθες;

Κυρία Γκρόπιους.— Μοῦ φάνηκε πὼς κάποιος ἐρχότανε...

Γεώργιος Σταῦρος.— Τί σημασία θὰ μπορούσε νάχη αὐτό;

Κυρία Γκρόπιους.— Θὰ μπορούσαν νὰ μᾶς ἀκούσουν!

Γεώργιος Σταῦρος.— Θάλεια!

Κυρία Γκρόπιους.— Ναί...

Γεώργιος Σταῦρος.— Θάλεια, ἄκουσε, θέλω αὐτὴ τὴ στιγμή νὰ σοῦ πῶ καὶ κάτι ἄλλο κ' ἐπιθυμῶ νὰ εἶσαι εἰλικρινὴς πλήρως, ἀπολύτως μαζί μου. Τὶ ὑπῆρξε ἀκριβῶς γιὰ σένα ὁ Χάλερσταϊν, ὁ Μονταλιβέ, ὁ Φωβέλ, ὁ Λέη, ὁ Στάκελμπεργκ;

Κυρία Γκρόπιους.— (Μ' ἓνα θλιβερὸ χαμόγελο). Ἐσχῆς τὸν Μπρένστεντ, τὸν Κόκλερ, τὸν Λίνκχ, τὸν Φόστερ...

Γεώργιος Σταῦρος.— (Μὲ πόνο). Καὶ τὸ Μόουρ!

Κυρία Γκρόπιους.— (Ταραγμένη). Ὅχι, ὄχι τὸ Μόουρ...

Γεώργιος Σταῦρος.— Πῶς μπορείς ν' ἀνέχεσαι αὐτὸ τὸν ἀτελείωτο ἐξευτελισμὸ!

Κυρία Γκρόπιους.— (Μ' ἓνα φοβερὸ γέλιο). Δὲν καταλαβαίνεις πὼς οἱ γονεῖς μου μὲ πούλησαν!

Γεώργιος Σταῦρος.— (Ἀνορθούμενος). Τί!

Κυρία Γκρόπιους.— Γιὰ τὴν ἀκρίβεια πρέπει νὰ προσθέσω πὼς δὲν πῆραν χρήματα. Δέχτηκαν ὅμως μιὰ γολλέττα ποὺ ἀσφαλῶς θ' ἀ-ἔζη περισσότερα ἀπὸ μένα!

Γεώργιος Σταῦρος.— (Βλοσυρά). Ἄκουσε, σὲ δεκαπέντε μέρες θὰ πάω στὴν Πάργα, ὅπου εἶναι οἱ γονεῖς μου... Θὰ εἶσαι ἐτοιμὴ... Ὅχι, ὄχι, δὲ δέχομαι ἀντίκ...

Κυρία Γκρόπιους.— (Νευρική). Μὰ στάσου νὰ σοῦ πῶ, Γιώργο, παιδί μου! Δὲν ξέρεις πὼς μαζί με τὰ μάμαρα φεύγουμε καὶ μεῖς γιὰ τὴ Ζάκυνθο;

Γεώργιος Σταῦρος.— Γιατί;

Κυρία Γκρόπιους.— Ὁ Γκρόπιους θὰ πάη γιὰ τὰ μάμαρα, κί ἐγὼ θὰ πάω γιατί δὲ θὰ μ' ἀφίσῃ ἐδῶ...

Γεώργιος Σταῦρος.— Κάνεις λάθος ἂν νομίζεις...

(Ἐρχονται ἀπ' τὸν κήπο ὁ Βαρῶνος Χάλερ τοῦ Χάλερσταϊν, ὁ Στάκελμπεργκ κί ὁ Λίνκχ).

ΣΚΗΝΗ V

Γεώργιος Σταῦρος, κυρία **Γκρόπιους,** **Βαρῶνος Χάλερ** τοῦ **Χάλερσταϊν,** **Στάκελμπεργκ,** **Λίνκχ,** ἔπειτα **Φόστερ,** **Τζῶγ Μόουρ,** **Κόκκελ,** **Μπρένστεντ,** **Λέη,** **Βάγνερ,** **Μανώλης.**

Λίνκχ.— (Πρὸς τὸ Βαρῶνο Χάλερ, ἐξακολουθώντας τὴ φράση του). ... Εἶναι ἄλλωστε ἀπολύτως ἐξακριβωμένο...

Στάκελμπεργκ.— (Ποὺ ἔρχεται πίσω τους καὶ δὲν ἄκουσε). Τί εἶνε ἀπολύτως ἐξακριβωμένο;

Βαρῶνος Χάλερ.— (Πρὸς τὴν κυρία Γκρόπιους, ἐλαφρὰ εἴρων). Μήπως σᾶς ἐνοχλοῦμε, κυρία μου;

Κυρία Γκρόπιους.— (Ψυχρά). Καθόλου.

Λίνκχ.— Τί ζέστη! (Σκουπίζει τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου του).

Κυρία Γκρόπιους.— Μὰ εἶναι μόλις ἀρχὲς Σεπτεμβρίου...

Λίνκχ.— Καὶ μὲ τὸ Γρηγοριανὸ ἡμερολόγιο ἔχομε ἀκόμα Αὐγουστο! (Κατευθυνόμενος στὴ βεράντα).—Μανώλη, Μανώλη! (Χτυπᾷ παλαμάκια).

Ἡ φωνὴ τοῦ Μανώλη.— Ὅριστε!

Λίνκχ.— Φέρε μας τὸ τσέρου.

Ἡ φωνὴ τοῦ Μανώλη.— Ἀμέσως!

Στάκελμπεργκ. (Πλησιάζοντας τὸ Γεώργιο Σταῦρο καὶ τὴν κυρία Γκρόπιους).— Ὁ κύριος;

Κυρία Γκρόπιους.— κ. Σταῦρος,—κ. Φγιὸρ Στάκελμπεργκ.

Γεώργιος Σταῦρος. (Ψυχρά).— Χαίρω πολὺ.

Στάκελμπεργκ.— Πλειοδότης, ἀσφαλῶς;

Γεώργιος Σταῦρος.— Μᾶλλον τὸ ἀντίθετο.

Στάκελμπεργκ.— Μπά;

Γεώργιος Σταῦρος.— Γραμματεὺς τοῦ Πασᾶ τοῦ Μωρηᾶ.

Στάκελμπεργκ.— Ἄ, ξέρω, ξέρω... Πὼς βλέπετε τὴν κατάσταση;

Γεώργιος Σταῦρος.— Ἀποθαρρυντική!

Στάκελμπεργκ.— Ἐχει φόβο γιὰ αἱματοχυσία;

Γεώργιος Σταῦρος.— Μεγάλο.

Στάκελμπεργκ.— Ὡστε τὸ καλύτερο, κατὰ τὴ γνώμη σας;

Γεώργιος Σταῦρος.— Ἕνας περίπατος μέχρι Ζακύνθου!

Ἡ φωνὴ τοῦ Μανώλη.— Εἰσέρχεται μ' ἓνα μεγάλο δίσκο γεμάτο ποτήρια κί ἓνα τεράστιο μπουνάλι τσέρου-μπράντυ.

Εἰσέρχονται ὁ Φόστερ, ὁ Μπρένστεντ, ὁ Κόκκελ κί ὁ Βάγνερ).

Λίνκχ.— Τελείωσαν;

Φόστερ.— Ναί, εὐτυχῶς.

Στακελμπεργκ.— Τί ὥρα εἶναι ;

Μπρένστεντ.— Δώδεκα καὶ τέταρτο...

Βαρῶνος Χάλερ.— Ποῦ εἶναι ὁ Γκρόπιους ;

Βάγνερ.— Πληρώνει τοὺς ἐργάτας.

Φόστερ. (Περιεργαζόμενος τὸ σκίτσο τοῦ Βάγνερ). — Πολὺ ἐπιτυχημένο. Οἱ Κένταυροι ;

Βάγνερ.— Ναί.

Στάκελμπεργκ.— Τί ; Τί ;

Βάγνερ.— Ὁ Φόστερ εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ παρατηρήσῃ τὸ σκίτσο τῶν γάμων τοῦ Πυριθόου ποὺ ἔκανα...

Στάκελμπεργκ.— Ἐκτάκτως ἐνδιαφέρον !

Κόκρελ.— Ποιὸς εἶναι ἐκεῖνος ἐκεῖ ; (Δείχνει τὸ Γ. Σταῦρο).

Λίνκχ.— Ὁ Γραμματεὺς τοῦ Βελῆ πασᾶ.

Κόκρελ.— Ἄ, ἦρθε γιὰ χρήματα !

Λίνκχ.— Πόσα ;

Κόκρελ.— Δὲν ξέρω...

Λίνκχ.— Δὲν σοῦ εἶπε τίποτα ὁ Γκρόπιους ;

Κόκρελ.— Ὅχι.

Λίνκχ.— Περίεργο !

Μπρένστεντ. (Ζητώντας δεύτερο ποτῆρι στὴν κ. Γκρόπιους).— Ἄν εἶχατε τὴν καλωσύνη...

Στάκελμπεργκ. (Τείνοντας ἐπίσης τὸ ποτῆρι του).— Ἐπίσης...

Βαρῶνος Χάλερ.— ὦ, μὰ κυρία Γκρόπιους θὰ κουραστήκατε !

Κυρία Γκρόπιους.— Δὲν κουράστηκα !

Βαρῶνος Χάλερ.— Σᾶς παρακαλῶ, ἀφίστε !

Κυρία Γκρόπιους.— Ὅπως θέλετε. (Πηγαίνει στὴν μερζέρα).

Βαρῶνος Χάλερ.— Ὅποιος θέλει ἄς ἔρχεται μόνος του νὰ παίρνῃ...

Μπρένστεντ. (Γελῶντας).— Φυσικά ! (Παίρνει τρίτο ποτῆρι).

Βάγνερ.— Κ' ἐγώ.

Γεώργιος Σταῦρος. (Σιγὰ στὴν κ. Γκρόπιους).— Τί ἀξιοθρήνητο περιβάλλον !

Κυρία Γκρόπιους.— Εἶναι ὅλοι ἐπιστήμονες...

Λίνκχ. (Τείνοντας στὸν Κόκρελ τὸ ποτῆρι του).— Λιγάκι, Χάρου, παιδί μου...

Γεώργιος Σταῦρος.— ...τοῦ ἀροῖβισμοῦ !

Στάκελμπεργκ.— Γιατί δὲ βγάλετε τὴν πελερίνα σας, κ. Σταῦρο ;

Γεώργιος Σταῦρος.— Τὴν εἶχα ξεχάσει !

Στάκελμπεργκ.— Δὲν εἶνε ἐκπληκτικό ! Ὅταν κανεῖς.. (δείχνει τὴν κυρία Γκρόπιους). Ἄ, κυρία μου, μεροληπτεῖτε φοβερά !. Νὰ σᾶς βλέπει κανεῖς θὰ νόμιζε πὼς μόνο ὁ κύριος Σταῦρος εἶναι μέσα δῶ !

Κυρία Γκρόπιους.— Εἶναι ὁ μόνος ξένος !

Φόστερ.— Εἶσαι ἀπελπισία, Βάγνερ. παιδί μου ! Βάλε μου ἓνα δάχτυλο !

Βάγνερ.— Τελείωσε...

Ὅλοι ἐν χορῷ. (Μὲ τρόμο).— Τελείωσε !

(Εἶναι τώρα σχεδὸν ὅλοι μεθυσμένοι, εὐθυμοὶ καὶ τρικλίζουν).

Μπρένστεντ.— Ὁ Βαρῶνος τοῦ Χάλερσταῖν, καθὼς ξέρετε, ἐχρημάτισε τὸ 1807 πρεσβευτὴς τῆς Αὐτοῦ Σαξωνικῆς Μεγαλειότητος στὸν Κεραμεϊκό... Λοιπὸν εἶναι περισσότερο ἐνδεδειγμένος ἀπὸ κάθε ἄλλον νὰ βεβαιώσῃ πὼς ἡ πολὺκροτη δράση τῆς κομήσεως δὲν ἦταν ἐντελῶς ἀνιδιοτελής !

Βαρῶνος Χάλερ.— Σὰν πολλὰ τὰ λές ! Ἄκουσα, ἀπλῶς ἄκουσα... (Μικρὰ γέλια, ψιθυροὶ, κρότοι ποτηριῶν. Μπαίνει ὁ Λέη, μὲ τὸν Τζὼν Μόουρ).

Λίνκχ.— Τί γίνηκες, Τζίμ ;

Κόκρελ.— Μανώλη !

Λέη.— Φίλοι μου, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς παρουσιάσω ἓνα πολὺ παλὸ καὶ ἀγαπητὸ φίλο μου, τὸν κύριο Τζὼν Μόουρ, μόλις ἀφίχθοντα ἐκ Λονδίνου. Λοιπόν, σημείωνε Τζὼν : Κόκρελ, Λίνκχ, Φόστερ, Βάγνερ, Βαρῶνος Χάλερ τοῦ Χάλερσταῖν, Στάκελμπεργκ, Μπρένστεντ, κυρία Γκρόπιους, κύριος ; (Ἐρωτηματικὰ πρὸς τὸν Γ. Σταῦρο).

Φόστερ.— Τί νέα μᾶς φέρετε ἀπ' τὸ Λονδίνο κ. Μόουρ ;

Τζὼν Μόουρ.— Δὲν ὑπάρχει ψυχὴ ζῶσα !

Λίνκχ.— Τί γίνηκαν κάτι ἄνθρωποι ποὺ ἦταν ἐκεῖ ;

Τζὼν Μόουρ.— Μετεκόμισαν στὸ Μπάθ !

(Γέλοια πάντοτε. Ποτήρια χτυπᾶνε. Ψιθυροὶ. Καρέκλες τρίζουν)

Μπρένστεντ.— Μανώλη !

Λέη.— Τί διάβολο, βρὲ Μανώλη, πέθανες !

Τζὼν Μόουρ. (Ἐξακολουθώντας).— Φυσικά ὅλη ἡ Αὐλὴ εἶναι ἐκεῖ. Ἡ αὐτοῦ Μεγαλειότης εἶναι θαῦμα καλωσύνης. Καὶ ἡ κόμησσα τοῦ Οὐίνδσвор ἡ βασίλισσα τοῦ Μπάθ καὶ τῆς Ἀγγλίας (γελᾷ) ἐξ ἀριστερῶν, ἐννοεῖται. Ἡ παραθέριση θὰ παραταθῇ μέχρις Ὀκτωβρίου, ἂν δὲν κάνω λάθος... Ἄ, ἡ ζωὴ εἶναι πολὺ εὐχάριστη ἐκεῖ !

Λίνκχ.— Κι' ὁ πουριτανισμός ;

Τζὼν Μόουρ.— Πάει περίπατο ! Λίγο τσέρου...

Λέη.— Μανώλη, γοήγορα, στὸν κύριο...

Τζὼν Μόουρ. (Στὸ Λέη).— Δὲ μοῦ λές, ἐκεῖνος ἐκεῖ ὁ ἀξιοθρήνητος γραμματεὺς δὲ θ' ἀφίση τέλος πάντων καθόλου τὴν κυρία ;

Λέη.— Κυρία Γκρόπιους ! (Σηκώνεται, τὴν πλησιάζει). Θὰ νόμιζε κανεῖς πὼς σήμερα εἶδατε μαλωμένη μ' ὅλους μας...

Κυρία Γκρόπιους.— Γιατί ;

Λέη.— Δὲ θὰ μοῦ κάνετε τὴν τιμὴ νὰ τρενκάρετε ἓνα ποτηράκι μαζί μου ;

Κυρία **Γκρόπιους**.— Εὐχαρίστως! (Σηκώνεται ἀκουσίως καὶ πᾶει στὸ τραπέζι. Ὅλοι τρενκάρουν).

Δέη. (Πίνει).— Εἰς ὑγίαν τῆς γοητευτικωτάτης οἰκοδεσποίνης!

Ὅλοι.— Εἰς ὑγίαν!...

Στάκελμπεργκ. (Στὸ Γεώργιο Σταῦρο).— Δὲν ἔρχεσθε;

(Τὸ ποτήρι τοῦ Τζὼν Μόουρ πέφτει κάτω καὶ σπάζει).

Τζὼν Μόουρ.— Μανώλη... (Ὁ ὑπηρέτης τοῦ γεμίζει τὸ ποτήρι).

Κυρία μου... (Ἡ κυρία Γκρόπιους δὲν ἀκουσε). Κυρία μου... (Τὴ πιάνει ἀπ' τὴ μέση).— Δὲ θὰ τρενκάρετε;

Κυρία **Γκρόπιους**. (Ἀγανακτισμένη).— Ἀφίστε με!

Τζὼν Μόουρ.— Γιατί; Σᾶς ἐνοχλῶ; Σᾶς προσενῶ ἀηδία;

Κυρία **Γκρόπιους**. (Ἔντονα, προσπαθῶντας ν' ἀπαλλαχθῇ).— Ἀφίστε με, σᾶς εἶπα...

Τζὼν Μόουρ.— ὦ, εἴστε πολὺ σκληρὴ! (Τὴν φιλᾷ στὸ σβέγκο). Ἡ κυρία Γκρόπιους βάζει μιὰ δυνατὴ φωνή. Ὁ Γεώργιος Σταῦρος ὀρμᾷ, ἐλευθερώνει τὴν κυρία Γκρόπιους καὶ καθίζει μιὰ γροθιά στὸν Τζὼν Μόουρ. Σύγχυσις. Φωνὲς ἀγανακτισμένες. Ὁ Τζὼν Μόουρ ἕνα λεπτὸ θορυβωμένος, προχωρεῖ τρικλίζοντας πρὸς τὸν Γ. Σταῦρο).

Τζὼν Μόουρ.— (Τραυλίζοντας). Θὰ μοῦ τὸ πληρώσης!

(Ὁ Γεώργιος Σταῦρος, ἀτάραχος, τοῦ δίνει τὴν κάρτα του).

Τζὼν Μόουρ.— Βρὲ παληορωμῆ, βρῶμα, δυσωδία, νομίζει πὼς... (Θέλει νὰ τοῦ ἐπιτεθῇ. Τὸν συγκρατοῦν. Ἀγωνίζεται νὰ ξεφύγῃ. Ἐρχεται ἀπ' τὸν κῆπο ὁ Γκρόπιους τρέχοντας).

Σκηνὴ VI.

Οἱ ἴδιοι, **Γκρόπιους** ἔπειτα **Σίμος**.

Γκρόπιους.— Τί συμβαίνει; Μόουρ, βρὲ ἀδελφέ, γιὰ τὸ Θεό!

Τζὼν Μόουρ.— (Ἐξαλλος). Αὐτὸς ὁ... , τόλμησε... αὐτὸς (ψελλίζει). Ἄ, θὰ τοῦ τρῖψω τὴ μύτη στὸ χῶμα, τοῦ κ... (Καταβάλλει ἀγωνιώδεις προσπάθειάς νὰ ἐλευθερωθῇ),

Γκρόπιους.— Ἐλα δῶ, πᾶμε... (Τὸν σύρει ἀπ' τὸ μπράτσο πρὸς τὴ βεράντα). Ἀφίστε τον...

Τζὼν Μόουρ.— (Παραπαίοντας, τραυλίζοντας). Ἄ, ὄχι, αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ... (Ἀνεβαίνει στὴ βεράντα ὁ Σίμος λαχανιασμένος τρέμοντας ἀπ' τὸ δρόμο).

Γκρόπιους.— Λοιπόν;

Σίμος.— Ὁ Μαχμουτ Πασᾶς ἔδωσε ἐντολὴ νὰ...

Γκρόπιους.— (Μ' ἕνα βίαιο κίνημα τοῦ χεριοῦ, ρίχνοντας μιὰ τρομαγμένη ματιά στὸ Γεώργιο Σταῦρο). Σοστ! (Πίνει ἄλλη μιὰ ματιά πίσω του, ἔπειτα στὸ Σίμο). Ἀκολούθησέ με!

ΑΥΛΑΙΑ

(Στὸ προσεχὲς φύλλο τὸ τέλος).

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΚΩΣΤΑ ΚΑΙΡΟΦΤΛΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

ΑΠΟ ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ (1)

(1496—1586)

Βραδύτερον ὅμως ὁ φόρος τῆς λιανικῆς πωλήσεως τοῦ οἴνου ἐδόθη εἰς ἐνοικιαστὴν, ὅπως φαίνεται ἀπὸ ἔγγραφον τῆς 18 Νοεμβρίου 1524 (Σάθα Μνημεῖα τόμ. Ε' σελ. 96) διὰ τοῦ ὁποίου ὁ ἐνοικιαστὴς Τζώρτζης Σουριάνος ἐκθέτει εἰς τὴν κυβέρνησιν ὅτι εἶχεν ἐνοικίασῃ τὸν φόρον τοῦτον ἀντὶ 330 δουκάτων διὰ τὸ ἔτος 1523, ἀλλ' ἀτυχῶς κατὰ τοὺς τέσσαρας κυριωτέρους μῆνας κατὰ τοὺς ὁποίους θὰ ἐξοδεύετο ὁ οἶνος ἐνέσκηψε πανώλης εἰς τὴν νῆσον καὶ συνεπῶς οὔτε οἱ ἐντόπιοι κατηνάλισκον οἶνον οὔτε πλοῖα προσήγιζον διὰ νὰ τὸν ἀγοράσουν. Διὰ τὴν αἰτίαν αὐτὴν ὁ ἐνοικιαστὴς ἔμεινεν ὀφειλέτης 186 περίπου δουκάτων. Ζητεῖ ὅθεν ἵνα ἡ κυβέρνησις δευχθῇ εὐσπλαγχνος καὶ τοῦ χαρίσῃ τὸ χρέος τοῦτο. Ἡ κυβέρνησις τὸν ἀπήλλαξε μόνον ἑκατὸν δουκάτων, τὰ δὲ λοιπὰ ὑπεχρεώθη νὰ πληρώσῃ κατὰ δόσεις ἐντὸς ὀκταετίας.

Κατὰ τὸ 1539 ἐμάστιζε τὴν Ζάκυνθον σιτοδιά. Ἡ Βενετικὴ κυβέρνησις λοιπὸν διέταξε τοὺς διοικητὰς Κερκύρας καὶ Κρήτης ὅπως προμηθεύσουν σιτηρὰ εἰς τὴν νῆσον. Πλὴν τούτου διετάχθη πλοῖον ἐρχόμενον ἀπὸ τὴν Κύπρον ὅπως ἐκφορτώσῃ εἰς Ζάκυνθον σιτηρά. Καὶ ἀπὸ τὴν Βενετίαν δὲ ἐστάλη τὸ πλοῖον τοῦ Μάρκου Σαμαριάτη μὲ 1500 μέτρα (stara) κουνιά. Ἡ κυβέρνησις ἐκφράζει πρὸς τὸν Διοικητὴν Ζακύνθου τὴν πεποίθησιν ὅτι μὲ τὰ ληφθέντα ταῦτα μέτρα θὰ κατορθώσουν οἱ κάτοικοι νὰ περάσουν μέχρι τῆς νέας συγκομιδῆς. Ἐπιπροσθέτως ἡ κυβέρνησις διατάσσει τὴν Διοίκησιν τῆς νήσου ὅπως φροντίσῃ ἵνα κατὰ τὴν νέαν συγκομιδὴν μὴ ἐπιτραπῇ ἡ ἐξαγωγή δημητριακῶν καρπῶν, καθὼς ἐπίσης νὰ μὴ ἐπιτραπῇ ἡ ἐξαγωγή οἴνου, διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἀμφότερα τὰ προϊόντα χρησιμεύουν διὰ τὴν συντήρησιν τῶν κατοίκων, καὶ ὁ βενετικὸς στόλος ἔχει ἀνάγκην νὰ προμηθεύεται οἶνον ἀπὸ ἐκεῖ. Εὐρίσκομεν ὅμως τὸ 1545 ἄλλην διαταγὴν (Σάθα Ε' σελ. 104) διὰ τῆς ὁποίας αἴρεται ἡ ἀπαγόρευσις ἐξαγωγῆς οἴνου.

* * *

Κατὰ τὸ 1552 εὐρίσκομεν εἰς τὴν Βενετίαν ἕνα Ζακύνθιον, τὸν Ἀντώνιον Βολτέρραν (Σάθα Μνημεῖα Ε' σελ. 106) εἰδήμονα τῆς τουρκικῆς γλώσσης. Οὗτος τὸ 1550 προσελήφθη ἀπὸ τὴν Βενετικὴν Κυβέρνησιν ὡς υπάλληλος μὲ μισθὸν πεντήκοντα δουκάτων ἐτησίως, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ἐντὸς διετίας τελειοποιηθῇ εἰς τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν. Μετὰ τὴν τελειοποίησίν του ὑπέβαλεν ἀναφορὰν εἰς τὴν Βενετικὴν Κυβέρνησιν ἐκθέτων ὅτι τοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ παραμείνῃ μὲ τὸν μισθὸν αὐτὸν εἰς τὴν Βενετίαν, ὅπου ἡ ζωὴ ἦτο πολυδάπανος. Ἡ Βενετικὴ Κυβέρνησις κῆρυξε τὸν μισθὸν του εἰς ὀγδοήκοντα δουκάτα ἐτησίως, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως χρησιμεύῃ ὡς διερμηνεὺς τῆς τουρκικῆς

καὶ γράφῃ καὶ μεταφράζῃ ὅλα τὰ τουρκικὰ ἔγγραφα τὰ ὁποῖα θὰ τοῦ ἔδιδεν ἡ Κυβέρνησις.

* *

Τὸ 1553 οἱ Ζακύνθιοι διαμαρτύρονται εἰς τὴν κυβέρνησιν ἐναντίον τῶν Ἑβραίων (Σάθα, Μνημεῖα Ε' 112) :

«Υπάρχουν εἰς τὴν παραλίαν τῆς Ζακύνθου (nel borgo della Marina del Zante) ἄρκετοὶ Ἑβραῖοι ἀνακατευμένοι μετὰ τοὺς Χριστιανούς, καὶ ζοῦν λόγῳ τῆς ἐπικοινωνίας καὶ τοῦ ἐμπορίου των σχεδὸν μαζί. Ἐκ τούτου προκαλοῦνται σκάνδαλα καὶ παραπτώματα (ὅπως πρὸ τινος καιροῦ εἰς Ἑβραῖος ἐβίασε μίαν χριστιανὴν κόρη) τὰ δὲ σκουπίδια των ῥίπτονται πλησίον τῶν ναῶν τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ τὰς πονηρίας των καὶ πανουργίας ἐξαπατοῦν τοὺς ἀτυχεῖς χωρικούς· καὶ τοὺς καταβροχθίζουν ὅλα τὰ εἰσοδήματα, κατ' ἔτος δὲ γεμίζουν ἄρκετὰ βαρέλια κρασί. Διὰ τοῦτο παρακαλοῦμεν ὅπως ἡ Γαληνότης σας εὐαρεστηθῇ νὰ διατάξῃ ὅπως μένουν χωριστὰ οἱ Ἑβραῖοι, τοποθετούμενοι εἰς ὅποιον μέρος ὁ Διοικητὴς ἤθελε νομίσει κατάλληλον, ὥστε νὰ μὴ εἶνε ἀνακατευμένοι μετὰ τοὺς Χριστιανούς καὶ νὰ μὴ δύνανται νὰ ἀγοράζουν καὶ ἀποθηκεύουν κρασί οὔτε δημητριακούς καρποὺς παρὰ μόνον ὅσον χρειάζονται διὰ τὰς οἰκογενεῖας των».

Ἡ Κυβέρνησις ἀπεδέχθη τὰ αἰτήματα ταῦτα καὶ ἔκτοτε οἱ Ἑβραῖοι κατόικουν εἰς χωριστὴν συνοικίαν, μὴ δυνάμενοι νὰ ἔχουν παρὰ ὅσον οἶνον καὶ σιτηρὰ ἐκχεαίνοντο διὰ τὴν οἰκογενεὶάν των.

Μίαν ἄλλην αἴτησιν ὑπέβαλον οἱ Ζακύνθιοι ταυτοχρόνως. Ἡ Κοινότης φαίνεται ὅτι ἀπεφάσισε τὴν πρόσκλησιν ἐπιστήμονος ἱατροῦ διὰ τὴν νῆσον, διὰ τὴν ἀμοιβὴν του δὲ ἐπεβλήθη φορολογία γενικῶς εἰς ὅλους, παρὰ τὴν γνώμην τῆς πλειοψηφίας τῶν κατοίκων. Διὰ τοῦτο παρεκάλεσαν τὴν Κυβέρνησιν νὰ διατάξῃ τὸν Διοικητὴν «νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ νὰ προσληφθῇ εἰς τὴν Κοινότητα ἱατρὸς πληρωνόμενος διὰ φόρου ἐκ μέρους ὅλης τῆς κοινότητος, ἀλλ' ἐὰν κανεὶς ἱατρὸς θελήσῃ νὰ κατοικήσῃ ἐξ ἰδίας προαιρέσεως εἰς τὴν νῆσον Ζακύνθον, νὰ δύναται νὰ κάθηται ἐκεῖ καὶ νὰ πληρώνεται μετ' ἐτήσιον φόρον μόνον ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἐκουσίως θὰ θέλουν νὰ τὸν πληρώουν, ὅποιοι δὲ δὲν θέλει, νὰ μὴ ὑποχρεοῦται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ πληρώνῃ τὸν φόρον αὐτόν».

Ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισεν ὅπως ὁ ἱατρὸς ὁ ὁποῖος θὰ θελήσῃ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ζακύνθον, λαμβάνει ἀπὸ τὸν δημόσιον ταμεῖον εἴκοσι δουκάτα ἐτησίως καὶ ἐπὶ πλέον ὅ,τι οἱ κάτοικοι ἐκουσίως θὰ θέλουν νὰ τοῦ δώσουν χωρὶς ὁ ἱατρὸς νὰ δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ ἐτησίαν ἀμοιβὴν ἐκ μέρους τῶν μὴ θελόντων πολιτῶν.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος 1554 ἡ Βενετικὴ Κυβέρνησις ἐτροποποίησε τὸ περὶ Ἑβραίων Διάταγμα ἐπὶ τὸ αὐστηρότερον, ἐπεκτείνασα τὴν ἀπαγόρευσιν νὰ ἀγοράζουν πλέον τοῦ ἀπαιτουμένου διὰ τὰς οἰκογενεῖας των ποσοῦ ὅχι μόνον οἶνου καὶ σιτηρῶν ἀλλὰ καὶ βάμβακος, σταφίδος, ἐλαίου, τυροῦ κλπ. Ἐπίσης ἀπηγόρευσεν εἰς τοὺς Ἑβραίους τὸ πρὸς τὴν δηλαδὴ τὴν τοκογλυφίαν, ἦτοι νὰ δίδουν προκαταβολικῶς χρήματα εἰς τοὺς παραγωγούς ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ τοὺς παραδίδουν τὰ προϊόντα των, διότι «ἄλλως οἱ Ἑβραῖοι ἐντὸς βραχείας χρονικοῦ διαστήματος θὰ κάμουν πένητας ὅλους τοὺς χωρικούς». Προσέτι διέταξεν ἡ Κυβέρνησις ὅπως ἐν ἡ περιπτώσει οἱ χωρικοὶ ἐνεκα κακῆς ἐσοδείας δὲν δυνήθουν νὰ πληρώσουν εἰς τοὺς Ἑβραίους ὅλον τὸ χρέος των, νὰ μὴ δύνανται οἱ Ἑβραῖοι νὰ λαμβάνουν τόκον διὰ τὸ ὑπόλοιπον, ἀλλὰ μόνον νὰ δικαιοῦνται εἰς τὴν ἀπαίτησιν τοῦ κεφαλαίου.

Τὴν 16 Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ 1554, ἡ Γερουσία τῆς Βενετίας συνεζήτησεν ἐκθεσιν τοῦ Διοικητοῦ Ζακύνθου, ἀναφέροντος ὅτι ἔλαβε χώραν σεισμός καταστρεπτικὸς εἰς τὴν Ζακύνθον, ὁ ὁποῖος ἐπέφερε μεγίστας ζημίας, διότι ὅχι μόνον μέγα μέρος τοῦ τεύχους τοῦ φρουρίου ἀλλὰ καὶ πλείστα οἰκίαι κατέρρευσαν, καὶ ζητούντος ἐκ μέρους τῶν κατοίκων ὅπως ληφθοῦν μέτρα καὶ παρασχεθῇ συνδρομὴ εἰς τοὺς ἀτυχεῖς κατοίκους τῆς νήσου ταύτης «ἡ ὁποία ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν Βενετίαν». Ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισεν ὅπως διαταχθῇ ὁ Διοικητὴς Ζακύνθου νὰ ἐπιδιορθώσῃ ἀμέσως τὸ φρούριον, ταυτοχρόνως δὲ νὰ δοθοῦν εἰς τοὺς πολίτας, ὅπως οὗτοι ἐξήτησαν, σίδηρα καὶ ξυλεία ἀξίας δουκάτων χιλίων, διὰ νὰ ἐπισκευάσουν τὰς οἰκίας των, τὰ χορήματα δὲ αὐτὰ ὑπεχρεοῦτο ἡ κοινότης νὰ ἐπιστρέψῃ κατὰ δόσεις ἐντὸς μῆος τριετίας.

Κατωτέρω εὐρίσκομεν ἄλλην αἴτησιν τῆς κοινότητος Ζακύνθου (Σάθα, Μνημεῖα Ε' σελ. 113) τῆς 26 Σεπτεμβρίου 1557, διὰ τῆς ὁποίας ἀναγγέλλει ὅτι τὴν 26ην παρελθόντος Δεκεμβρίου ἔγινε μέγας σεισμός, ὁ ὁποῖος ἐκρήμνισε τὰ περισσότερα σπήτια, τὰ δὲ λοιπὰ κατέστησεν ἐτοιμόρροπα, καὶ τὸ φρούριον εἰς πλείστα μέρη κατέστρεψεν, ὥστε νὰ κρημινισθῇ εἰς διάφορα σημεῖα. Ζητοῦν λοιπὸν οἱ κάτοικοι ὅπως τάχιστα ἐπισκευασθῇ τὸ φρούριον, διότι εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν διαρκὴ ἀπειλὴν τῶν Τούρκων, ὅταν δὲ εἶνε ἐν καλῇ καταστάσει τὸ φρούριον δύνανται οἱ κάτοικοι νὰ καταφύγουν ἐκεῖ μετὰ τὰς περιουσίας των. Εἶνε ὅμως ἀνάγκη νὰ κτισθῇ μετ' ἄσβεστον καὶ λίθους, καὶ ὅχι προχειρῶς μετὰ λάσπην, διότι θὰ πέσῃ ἐκ νέου. Ἡ κυβέρνησις ἐδέχθη τὴν δικαίαν αὐτὴν αἴτησιν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν τῆς Βενετικῆς Γερουσίας συνεζητήθησαν καὶ διάφορα ἄλλα αἰτήματα τῶν Ζακυνθίων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸ ζήτημα τῆς τοκογλυφίας τῶν Ἑβραίων. Ἰδοὺ ἡ ἑκθεσις τῶν πρεσβευτῶν τῆς Ζακύνθου :

«Οἱ Ἑβραῖοι, οἱ ὅποιοι ἦλθον νὰ κατοικήσουν τὴν νῆσον μας ἔφθασαν πτωχοί, δίδοντες δὲ δάνεια μετὰ τόκον εἴκοσι τέσσαρα τοῖς ἑκατὸν καὶ μετὰ πολὺς ἄλλας πράξεις πολὺν περισσότερον τοκογλυφικὰς καὶ ἀρπακτικὰς, ἀπέκτησαν τόσον πλοῦτον ὥστε ὑπάρχουν μεταξὺ αὐτῶν οἱ ἔχοντες εἰς χρήματα, χρυσὸν καὶ ἄργυρον περιουσίαν μεγαλειτέραν ἀπὸ 20 χιλιάδας δουκάτα, διότι ὅλος ὁ χυρὸς, ὁ ἄργυρος καὶ τὰ ὑφάσματα—λινὰ καὶ μεταξωτὰ—ὅλης τῆς νήσου περιήλθεν εἰς χεῖρας των, λόγῳ τῆς σιτοδίας καὶ τῶν κακῶν καιρῶν. Ὁ Διοικητὴς Ζακύνθου, εὐρὼν ὑπερβολικὴν τὴν τοκογλυφίαν τῶν 24 τοῖς ἑκατὸν, ἀπεφάσισεν ὅπως ὁ τόκος μὴ ὑπερβαίῃ τὰ 15 τοῖς ἑκατὸν. Ἀλλ' οἱ Ἑβραῖοι, μετὰ τὸ σύνθημα πείρα των, συνῆλθον εἰς τὴν συναγωγὴν των καὶ ὠρκίσθησαν κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς νὰ μὴ δανείσῃ μετὰ 15 τοῖς ἑκατὸν, ὑποθέτοντες ὅτι οἱ κάτοικοι, μὴ εὐρίσκοντες δάνεια, θὰ ἠναγκάζοντο νὰ τρέχουν εἰς αὐτοὺς καὶ θὰ ἐδάνειζον οὕτω μετὰ 24 τοῖς ἑκατὸν. Τὸ τοιοῦτον ἐπέφερε στενοχωρίαν εἰς τοὺς ἀπόρους, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν ἀπὸ ποῦ νὰ ἐξοικονομήσουν χρήματα. Τοιοῦτοτρόπος οἱ Ἑβραῖοι θὰ καταπατήσουν τὰς διατάγας τῆς κυβερνήσεως, ἐὰν αὕτη δὲν λάβῃ τὰ ἀρμόζοντα μέτρα. Οἱ Ζακύνθιοι προτείνουν εἰς τὴν Βενετικὴν κυβέρνησιν νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὸν τόκον τῶν 15 τοῖς ἑκατὸν, ἐὰν δὲ ἀρνηθοῦν οἱ Ἑβραῖοι, νὰ ἐκδιωχθοῦν ἀπὸ τὴν νῆσον. Ταυτοχρόνως δὲ προτείνουν ὅπως ἐπιτραπῇ εἰς τὴν κοινότητα νὰ ἐξέσθῃ χρήματα διὰ τὴν ἰσορροπὴν ἐντὸς ἑνεκαμνηστικῶν τοῦ ὁποῖου θὰ δανείξῃ μετὰ χαμηλότερον τόκον καὶ φιλανθρωπιστικότερους ὅρους.

Ἡ κυβέρνησις ἐδέχθη τὴν ἀπόφασιν τοῦ Διοικητοῦ Ζακύνθου τῆς 20 Δεκεμβρίου 1556, ὅπως ὁ τόκος μὴ ὑπερβαίῃ τὰ 15 τοῖς ἑκατὸν. Δὲν κάμνει

ὅμως λόγον διὰ τὴν πρότασιν περὶ ἰδρύσεως ἐνεχυροδανειστηρίου. Καθὼς γνωρίζομεν ἐξ ἄλλων πληροφοριῶν, τὸ φιλόπλοον σύστημα ἰδρύσεως ἐνεχυροδανειστηρίου ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν ἐν Ζακύνθῳ τὸ 1670,

* *

Μία ἀπὸ τὰς μεγαλειτέρας μάλιστα διὰ τὰς νήσους ἦσαν αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν κουρσάρων. Ἀπὸ διαταγὴν τῆς Βενετικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν Προνοητὴν Ζακύνθου τῆς 4 Ἰανουαρίου 1566 πληροφοροῦμεθα ὅτι λόγῳ τῶν ζημιῶν τὰς ὁποίας ἔκαμνον αἱ φοῦσαι τῶν κουρσάρων, ἐγκατελείφθησαν αἱ γαῖαι αἱ εὐρισκόμεναι εἰς τὸ Ἀργάσι ἀκαλλιέργητοι λόγῳ τοῦ φόβου τὸν ὁποῖον εἶχον οἱ ἐκεῖ κάτοικοι μήπως αἰχμαλωτισθῶν, ὅπως συνέβη εἰς πολλούς.

Ἐπειδὴ δὲ μερικοὶ ἰδιοκτῆται γαιῶν ἐπανήλθον καὶ ἤρχισαν νὰ τὰς καλλιεργοῦν καὶ ἄλλοι δὲ θὰ μετέβαινον ἐὰν ἦσαν ἀσφαλεῖς ἀπὸ τοῦς πειρατὰς, διὰ τοῦτο ἐζητήθη ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν ὅπως εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο διαμένουν εἰκοσι ἑφίποιοι στρατιῶται, ἀπὸ τοῦς ὑπάρχοντας εἰς τὴν φρουρὰν τῆς νήσου, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς σπορᾶς καὶ τῆς συγκομιδῆς. Ἡ Κυβέρνησις διέταξεν ἀμέσως τὸν Διοικητὴν ὅπως τοποθετήσῃ τὴν ζητουμένην φρουρὰν, συνιστῶσα ὅπως ὁ Διοικητὴς προτρέψῃ τοὺς κατοίκους νὰ προβῶσιν εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ Ἀργασιῦ.

Εἰς τὸν Ἰωαννίκιον Μαρκόπουλον, Ζακύνθιον, ἐπίσκοπον τοῦ Ρέοντος, τῆς περιοχῆς Μονεμβασίας, ἡ Βενετικὴ Κυβέρνησις μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς ἐπισκοπῆς του ὑπὸ τῶν Τούρκων, παρεχώρησεν εἰς τὴν Ζάκυνθον μίαν ἀπὸ τὰς πέντε ἐκκλησίας τῆς Ζακύνθου τὰς ὁποίας συνήθως διαθέτει ἐκεῖ ἡ Διοίκησις, μὲ ὅλα τὰ εἰσοδήματα της, τὴν πρώτην ἢ ὁποία θὰ κενωθῇ, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως ὅπως εἰς τὴν αἴτησιν του δηλώσῃ ὅτι δέχεται νὰ μὴ δύναται οὗτος νὰ ἐξασκῇ καμμίαν ἐπισκοπικὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν νήσον Ζάκυνθον (Σάθα Ε' σελ. 107). Ἀπὸ ἄλλο ἔγγραφο τοῦ Μαρτίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους φαίνεται ὅτι μετὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ Μαρκοπούλου εἰς τὴν Ζάκυνθον ἐγεννήθησαν διχόνοια καὶ ἔριδες μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ τοπικοῦ ἐπισκόπου, διότι ὁ Μαρκόπουλος ἤθελε νὰ ἐξασκῇ τὰ ἐπισκοπικὰ καθήκοντά του, πρὸς ζημίαν ἡθικὴν καὶ ὕλικὴν τοῦ τακτικοῦ ἐπισκόπου. Ἀλλὰ κατόπιν ἐπεμβάσεως τοῦ Διοικητοῦ Φραγκίσκου Μπάρμπαρο, ὁ Μαρκόπουλος ἐδήλωσεν ὅτι ἐδέχετο νὰ μείνῃ εἰς τὴν Ζάκυνθον καὶ λάβῃ μίαν ἐκκλησίαν χωρὶς νὰ ἐξασκῇ τὰ ἐπισκοπικὰ αὐτοῦ χρέη. Εἶχε δὲ λάβῃ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας τοῦ Φιολίτη.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐγεννήθη ἄλλο ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα. ὡς ἐμφαίνεται ἀπὸ ἀπόφασιν τῆς 15 Ἰουλίου 1553 τῆς Βενετικῆς Κυβερνήσεως.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1495 ὁ Διοικητὴς Ἀντώνιος Γριμάνης παρεχώρησεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῶν Ξένων (τὴν σημερινὴν Μητρόπολιν) ἔδαφος 352 περίπου βημάτων, συνορευόμενον μὲ τὴν ἐκκλησίαν αὐτήν. Εἰς τὸ ἔδαφος αὐτὸ ἐκτίσθησαν οἰκίαι μικραὶ, αἱ ὁποῖαι ἐπλήρουν μικρὸν ἔδαφον, ὁ ἱερεὺς δὲ ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ δίδῃ εἰς τὴν Διοίκησιν, εἰς ἔνδειξιν κυριότητος, μίαν λίτραν κερί ἑτησίως, καὶ νὰ ἱεουργῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξεδόθη ἡ προκειμένη ἀπόφασις ὁ τότε ἱερεὺς Παῦλος Μακρῆς εἶχεν εἰσόδημα ἀπὸ τὸ ἔδαφον ὅμιον τῶν οἰκίων τούτων ἔνδεκα δουκάτα, ἀλλὰ κατὰ τὸ 1548 ὁ τότε Διοικητὴς ἐπέβαλεν εἰς τοὺς κατοικοῦντας τοὺς οἰκίσκους τούτους φόρον τεσσάρων ἄσπρων δι' ἐκάστην οἰκίαν. Τὸ τοιοῦτον παρεβίαζε τὰ κεκτημένα δικαιώματα τοῦ ἱερέως καὶ ἐστέρει αὐτὸν τῶν πόρων τῆς ζωῆς.

BIBLIOGRAPHIE IONIENNE

(Προσθήκαι καὶ διορθώσεις)

50—Τρύφων ἡ περὶ ἀναδοχῆς καὶ Πείσανδρος ἡ περὶ στασιδίου. Διάλογοι δύο Ἐκκλησιαστικοί, συγγραφέντες καὶ ἐκδοθέντες ὑπὸ Ἀναστασίου Μαυροκεφάλου, δαπάνη Ἐλευθερίου Σχινᾶ, Θετταλομάγνητος, τοῦ Ταγματάρχου Πυροβολικοῦ. Ἐν Ναυπλίου, ἐκ τῆς τυπογραφίας Κ. Ἰωαννίδου 1847.

Εἰς 8ον, σελ. 48· ἐν σελ. 3 ἀφίερσις τοῦ συγγραφέως πρὸς τὸν πανιερώτ. Ἅγιον Παῖσον (Καίσαριος) σελ. 4 προλεγόμενα τοῦ ἰδίου πρὸς τοὺς ἀναγνώστας.

51—Die Ionier vor der ionischen wanderung von Ernst. Curtius. Berlin, verlag. von wilhelm hertz, (bessersche buch handlung.) 1855.

Εἰς 8ον, σελ. 55+56.

52.—Λόγος Δς· Ἐπιτάφιος εἰς τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου ποιητοῦ τῶν Ἑλλήνων Διονυσίου Σολωμοῦ συντεθεὶς ὑπὸ Ἀγγέλου Δ. Ζήτσου τοῦ Δικηγόρου καὶ ἐκφωνηθεὶς παρ' αὐτοῦ κατὰ τὴν 23 Φεβρουαρίου τῶν 1857 εἰς τὸν θεῖον Ναὸν τῶν Ἁγίων Πάντων, εἰς τὸ πᾶνένδοξον ὑπὲρ τῆς ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς του συλλεϊτουργον. Ἐν Ζακύνθῳ, τυπογραφεῖον ὁ Παρνασσὸς Σεργίου Χ. Ραφτάνη, Διευθυνόμενον ὑπὸ Νέστορος Ι. Ταρουσσοπούλου 1857.

Εἰς 8ον, σελ. 8· προσφέρεται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως εἰς τὸν Ἰππ. Δημ. Σολομόν, Γερουσιαστήν. Εἰς τὴν τρίτην σελίδα ὑπάρχει ὅδη ἐκ τεσσάρων στροφῶν, ὧν ἡ τελευταία ὁμοία τῇ πρώτῃ:

᾿Ω Ἑλλάς σταύρωσ' τὰ χέρια
Μὲ γεμενὴν κεφαλὴν,
Καὶ γονάτισε καὶ κλαῖσε
Σολομὸν τὸν ποιητήν.

Καὶ μὲ δάκρυ' ἐλευθερίας
᾿Οπ' ἀνέλαβες δι' αὐτόν . . .
Κλαῖσε, κλαῖσε πενθοφόρα
Τὸν Διονύσιον Σολομόν.

᾿Οπ' ἀπεβίωσε κ' ἐτάφη
Εἰς τῶν Κερκυραίων τὴν γῆ,
Καὶ ἡ Πατρίς του περιμένει
Τὰ ὅσ' αὐτὸς νὰ δεχθῇ.

Δημοτικὴ Φωσκολ. Βιβλιοθήκη (Ἐν Ζακύνθῳ) Δωρεὰ Δεβιάζη θ. 3. 330 Μ').

53—Ὁ ἐξόριστος ἡ ἡ μελανὴ αἵθουσα, ἱστορῆμα ὑπὸ Διονυσίου Μονδίνου· ἐκδοθὲν δαπάνη Ἰω. Κασσανδρέος καὶ Συντρ. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Αὐγῆς. (ὁδὸς Πραξιτέλους) 1858.

Εἰς 8ον, σελ. 55+208—ἀφιερῶνται τῇ λαμπροτάτῃ Κυρίᾳ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΒΑΡΟΝΕΣΗ Σ. ΣΙΝΑ—διαίρεται εἰς 127· μέρη.

54—Λόγος Κ. Ἀσωπίου ἐπὶ τῆς δευτέρας αὐτοῦ Πρυτανείας, τῇ ΚΕ'. Σεπτεμβρίου 1856, ἐκ τοῦ νέου νῦν μετὰ εἰκονογραφιῶν ἐκδιδόμενος. Ἀθήνησι, τύποις Π. Α. Σακελλαρίου (Κατὰ τὴν ὁδὸν Εὐαγγελιστρίας, ἀριθ. 44) 1858.

Εἰς 8ον, σελ. 127+335—μετὰ πέντε χαρτῶν εἰς τὸ τέλος· ἐν σελ. 81 περαιοῦται ὁ λόγος ἐκ σελ. 85 ἕως τέλους σημειώσεις.

55—The Oriental year-Book for 1860; being bissextile or Leap year. Containinc the gregorian, Greek, armenian, jewish, and Mohammedam ca-

lendars. A compendium of useful information on subjects of general interest, Edited by S. Richard shepherd. . . . S m u r n a (printed by deveroni et son-
giolli 98, sultanie street).

Εἰς 8ον, σελ. 160+1 χάρτην. Ἐν σελ. 88—115 — Αἱ Ἰόνιοι Νῆσοι — σύντομος ἱστορία τῶν ἐπὶ τὰ νήσων.

56—Πραγματεία περὶ τοῦ γενομένου τῷ 1867φ Ἰανουαρίου 23ῃ σεισμοῦ τῆς Κεφαλληνίας, ὑπὸ Ἰ. Φ. Ἰουλίου Σμιτίου, Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀστεροσκοπείου, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ Ἡρ. Μητσοπούλου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ Ἐθν. Τυπογραφείου 1867.

Εἰς 8ον, σελ. 30 καὶ μία λευκή.

ΔΙΟΝ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΔΕΒΙΑΖΗ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ II

Κεφαλληνία 1/13 ἀπριλίου 1882

Φίλε Κε Δε Βιάζη,

Ἐπιθυμοῦσα νὰ μοῦ ἔκανες τὴν χάριν νὰ βάλῃς εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἐφη-
μερίδας τῆς Ζακύνθου τὴν ἀκόλουθον εἰδοποίησιν,

«Ποιοῦνται κῆποι εἰς Ζάκυνθον, ἀντίκρυ Ἀγίας Αἰκατερίνης, βασιλείων
> Ἐνδεκα ὥς ἑγγυστα. Δίδουν χρονικὸ πάχτο δρ. 318, μὲ κάθε ἀσφάλειαν
> τοῦ ἀγοραστοῦ. Διὰ δρ. 6.000, πληρωτέας ἀμέσως. Ἡ τιμὴ ἀμείωτος. Ὁ
> ἐπιθυμῶν, ἀποτανθεῖτω εἰς τὸν ἰδιοκτήτην Κον Ἀνδ. Λασκαράτον, εἰς Κε-
> φαλληνίαν.»

Ἄν δὲ εἶναι τυπογραφικὴ πληρωμή, σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ γράψῃς ὅ,τι
ἐξοδέσῃς, διὰ νὰ σοῦ ἐμβάσω τὰ ἐξοδά σου εἰς γραμματόσημα.

Εἶμαι ὁ πάντα φίλος σου

ΔΝΑ. ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

(Ἐπιστολὴ ὑπ' ἀριθ. 1750 Θ. 77, Φάκελλ. 2300).

ΕΠΙΣΤΟΛΗ III

Κεφαλληνία, 15 δεκεμβρίου 1890

Φίλτατε Κε Δε Βιάζη,

Ἀποκρένομαι εὐθὺς εἰς τὸ χθεσινὸ γράμμα σας, μὲλῃς λαβαιμένο.

Ἀπὸ τὴν Κεφαλονίαν δὲν ἐλείψανε ποτὲ Ἰταλοὶ διδάσκοντες καὶ τὴν
γλῶσσαν τους καὶ ἄλλα ἀκόμη ὠφέλημα μαθήματα.... Ἐγνώρισα τὸν Κύριον
Nannucci, ὅστις ἔγραψε ἐδῶ ἓνα trattato di Rettorica, ἦτον πρόσφυγας, καὶ
τὸ ἀνέθεσεν εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ πενθεροῦ μου Κοριαλένια, ἀπὸ τὸν ὅποιον
εἶχε λάβει μεγάλην φιλοξένοιαν.

Τὸν Nannucci τοῦτον θὰ τὸν γνωρίζετε καὶ σεῖς, ἐπειδὴ ἐτελείωσε μέλος τῆς
Crusia. Ἐγραψε δὲ καὶ ἄλλα πολλά. Καὶ αὐτὸς διδασκαλὸς μου.

Εἶμαι δὲ ὁ φίλος

ΔΝΑ. ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

(Ἐπιστολὴ ὑπ' ἀριθ. 1752 Θ. 77, Φάκελλ. 3.200).

ΔΙΟΝ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ο ΨΥΧΑΡΗΣ

Ἡ μετακομιδὴ τῆς σωροῦ τοῦ Ψυχάρη ποὺ εἶχε ὀριστεῖ γιὰ τὶς 27 τοῦ
Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ. 1931 ἀνεβλήθηκε γιὰ λίγο καιρό. Ὁ λόγος τῆς ἀναβολῆς εἶναι
πὼς τὸ μαρμάρينو μνημεῖο ποὺ ἡ οἰκογένεια Ψυχάρη εἶχε σχεδιάσει, δὲν
πρόφτασε νὰ στηθῇ στὴ Χίο, κ' ἔτσι δὲν ἦταν τρόπος νὰ γίνῃ ἡ μεταφορά. Τὸ
Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας πῆρε τὴν πρωτοβουλία νὰ σχηματίσῃ μιὰ μεγάλη
Ἐπιτροπὴ Τιμῆς ποὺ θὰ διοργάνωνε τὴν τελετὴ τῆς μετακομιδῆς καὶ ποὺ
σ' αὐτὴ θὰ λάβαιναν μέρος τὸ Πανεπιστήμιον, ἡ Ἀκαδημία, τὸ Πολυτεχνεῖον, ἡ
Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν, ὁ Σύνδεσμος Συντακτῶν κ' ἄλλες οργανώσεις. Ὁ Δῆμος
τῆς Χίου ἐτοίμαζε συγκινητικὴ ὑποδοχὴ στὸ σκῆνωμα τοῦ Μεγάλου Τέκνου
του. Ὅλα αὐτὰ βέβαια θὰ γίνουν ἀργότερα ὅταν τὰ ἐμπόδια λείψουν καὶ τὰ
πράγματα τακτοποιηθοῦν.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΟΥΖΑΚΗΣ

Ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» πενθεῖ τὸ θάνατον ἐπιλέκτου συνεργάτου της,
τοῦ Παν. Μουζάκη, προέδρου τοῦ Δικηγορικοῦ συλλόγου Ζακύνθου καὶ Σεβα-
σμίου τῆς ἐκεῖ Τεκτονικῆς Στοᾶς. Ὑπῆρξε ἐκ τῶν κορυφαίων νομομαθῶν καὶ
ἡ κλασσικὴ καὶ γενικὴ μόρφωσή του ἦταν ἀπὸ τὰς σπανίας. Ὁ ἕνας μετὰ τὸν
ἄλλον ἐκλείπουν εἰς τὴν Ἐπτάνησον ἐκεῖνοι ποὺ διετήρησαν τὴν φῆμιν της
ὡς ἀνεπτυγμένης καὶ πολιτισμένης. Καὶ δυστυχῶς δὲν ἀναπληροῦνται. Ἡ κα-
τάπτωσης εἶναι βραδεῖα ἀλλὰ καὶ συνεχής.

Ο "ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ", ΣΤΟ ΣΤΑΔΙΟ

Δίχως νὰ θελήσουμε νὰ θίξουμε τοὺς ἐκτελεστὰς ποῦ, ἄλλωστε, ἦσαν οἱ
ἴδιοι τῶν Δελφῶν δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ συμφωνήσουμε μὲ τὴ γενικὴ γνώμη,
πὼς ἡ ἔμπνευση τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ Σταδίου ἦταν ἀτυχεστάτη. Ὅχι μόνον ὁ
τόπος λόγῳ τοῦ πολυθρόνου ἦταν ἐντελῶς ἀκατάστατος, ὅχι μόνον ἡ ὥρα καὶ
ὁ καιρὸς ἦταν αἰτία τῆς ἀποτυχίας, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀταξία ποὺ ἀκολούθησε καὶ ἡ
ἐλλειψὴ τῆς ποιητικῆς πνοῆς ποὺ εἶχε δώσει τὸν καλλιτεχνικὸν τόνον στὸ ἀθά-
νατον ἔργον στοὺς Δελφοὺς, ἦταν ἡ ἀφορμὴ ὥστε οἱ χιλιάδες τῶν θεατῶν νὰ
στραφοῦν ψυχικὰ στὸν ποιητὴ ἐκεῖνον ποὺ ἀφιέρωσε τὴ ζωὴν του καὶ τὴν περι-
ουσίαν του σὲ ἓνα σύμβολον καὶ σ' ἓνα ὑπέροχον ἔργον.

Ὁ κ. Μποῦρλος ἐδίδαξε ἀληθινὰ ὠραία, ἀλλὰ ὅλα τὰ στοιχεῖα καὶ ἡ ψυ-
χολογία ἀκόμη τοῦ κόσμου τοῦ ἦταν ἐνάντια.

ΕΝΩΣΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

Κατὰ τὴν τελευταία γενικὴ συνέλευση ἐξελέγη Πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως
ὁ ποιητὴς Μιλτ. Μαλακάσης. Γραμματεὺς ὁ κ. Α. Μελαχρινός. — Σύμβουλοι
ὁ κ. Μιχ. Ἀργυρόπουλος κ.τ.λ.

Στὴν ἴδια συνεδρίαση ἐξελέγησαν παμψηφεὶ μέλη ὁ κ. Α. Κουντουρᾶς
ἐκπαίδευται καὶ ὁ κ. Κα Μαριέττα Μινώτου, ὁ κ. Βελ. Φρέρης.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ἈΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Τὰ γραφεῖα τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας» μεταφέρθηκαν ὀριστικὰ
ὁδὸς Κόδρου 5.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ο ΟΠΛΙΣΜΕΝΟΣ ΑΡΙΕΛ

«Ετσι επιγράφεται η βιογραφία του Ντ' Ανούντσιο, γραμμένη από τον Σοντίνι, που πήρε τελευταία το βραβείο Γκάρντα—50.000 λιρέτες—και τυπώθηκε σε πολυτελή έκδοση, 589 σελίδες, από τον εκδοτικό οίκο Μοντατόρι. Το βιβλίο δεν πρόφτασε καλά-καλά να εμφανισθεί και σήκωσαν άμέσως τις κατάρες ολόκληρης της 'Ιταλίας. Κατά πρώτον βέβαια δεν είχε η ιδεώδης βιογραφία, ή πιστή άπεικόνιση της ζωής του ποιητού όπως όλοι με άνυπομονησία περίμεναν. Μά γι' αυτό πιο κάτω.

«Άλλος λόγος όμως, έξ' ίσου σπουδαίος, δημιούργησε τόσο θόρυβο. 'Ο άριθμός των συναγωνισθέντων ήταν τέτοιος που θύλαγε κανείς πως κανένας από τους 'Ιταλούς συγγραφείς δεν είχε να γράψει και να εμπνευσθεί από άλλο θέμα. Μεγάλο το ποσόν του βραβείου βέβαια. Μά δεν είχε και το πρώτο που προκηρύχθηκε στο διάστημα του χρόνου στην 'Ιταλία.

«Αφορμή της πανδημικής συμμετοχής είναι κατά μέγα μέρος ή συμπάθεια και ό σεβασμός που έχει επισύρει το όγκωδες και βαθύ του Ντ' Ανούντσιο έργο, ώστε νάχει άπειρους θαυμαστές που άφιερώνουν τη ζωή τους στη μελέτη και ανάλυση της ντ' άνουντσιάνικης φιλολογίας, άπαράλαχτα όπως σε μās συμβαίνει με τον Παλαμά. Είπε όμως και άλλος λόγος ακόμη' ό τρόπος της ζωής του ποιητού που παρέχει το πλουσιώτερο υλικό στη σημερινή μυθιστορηματική βιογραφία. Στ' αλήθεια ό βιογράφος του Ντ' Ανούντσιο, δεν έχει να κουράσει τη φαντασία του. Τά πιο παράξενα έπεισόδια έρχονται άλλεπάλληλα από την άπλη καθημερινή του ζωή. Ένας τέτοιος πλούτος πρωτοτυπίας, έχει φυσικά ως άναπόφευκτο έπακολούθημα την έπιτυχία σε κείνον που θά καταπιαστεί με τη βιογραφία του.

Που άλλου έξαφνα θά μπορέση να βρει ένας συγγραφέας το μοναδικό έπεισόδιο των ψαριών; Δηλαδή όταν ό ποιητής θέλει να εκφέρει τη γνώμη του για φιλολογικά έργα, καλεί τους συγγραφείς τους στο σπίτι του. Έχει τους καθίζει στη λίμνη του περιβολιού κι' αρχίζει να ρίχνει ψύχала στο νερό. Τά ψάρια μαζεύονται όλα στην επιφάνεια και τότε ό ποιητής λέει τις κρίσεις του για τόν καθένα... στα ψάρια. Κι' αυτοί όλοι τις άκούνε άμίλητοι σάν τους χρησμούς της Πυθίας, για τους όποιους δεν υπάρχει αντίρρηση.

Και ό τρόπος που ζει για να του έρθει ή εμπνευση είναι από τους παραδοξότερους. Άποστοφή προς το άπλετο ήλιακό φως. Άπό πονθενά δε μπαίνει ό ήλιος στο διαμέρισμα του Βιτοριάλε, που ό ποιητής όνομάζει «κοσμοδιάχτη», γιατί σε έλάχιστους επιτρέπει να τó επισκεφθούν. Σκοτεινές κουρτίνες έμποδίζουν το φως της ημέρας να μπει εκεί μέσα. Τό ήλεκτρικό φως ξεπροβάλλει δειλά, κάτω από θαμπό κρύσταλλο, πότε πίσω από μιά έταξέρα, πότε κάτω από κανένα καναπέ, ή ολόκληρη φωτεινή κορνίζα πλαισιώνει ένα τραπέζι. Και άπ' όλο τó άπέραντο διαμέρισμα του Βιτοριάλε μιά κάμαρα είναι ή προτίμησή του, που κλείνεται μέσα τις περισσότερες ώρες, άφου κουραστεί στο γραφείο του. Είναι τó «δωμάτιο της μουσικής», καθώς τó άποκαλεί, όλο σκεπασμένο ως και τó ταβάνι με παλιά μαύρα χαλιά, που τά στολίζουν δώ και κει χρυσοκέντητα άστρα, κάτι τó άπειρώς πένθιμο, που δεν έχει καμμία σχέση με τη χαρά. Και όμως στο μεγάλο εκείνο περιβάλλον που ως μόνο έπιπλό έχει τó πιάνο του Λίστ, ό ποιητής καταφεύγει για ν' άναπαυθεί και να εμπνευσθεί.

«Ο Ντ' Ανούντσιο λοιπόν με τις άτέλειωτες παραδοξολογίες του έχει

γίνει ένα πρόσωπο θρυλικό. Τό επιζητεί μόνος του στο κάθε του βήμα. Γιατί φαίνεται πως ό ποιητής δεν ενδιαφέρεται μονάχα για τ' όνομα που θ' αφήσει από τó φιλολογικό του έργο. Παράπλευρα ενδιαφέρεται έξ' ίσου για τόν τρόπο της ζωής του. Έχει δημιουργήσει ολόκληρο σύστημα που να μείνει ως υπόδειγμα στους ματαγενέστερους. Σάν εκλεκτικός φιλόσοφος, τρυγά από χίλιες δύο διάφορες και αντίθετες άπόψεις, ό,τι του άρέσει, κάνει ένα άπάνθισμα και σχηματίζει κόσμο δικό του. Είναι χριστιανός μαζί και ειδωλόλατρης, άυστηρός ήθικολόγος και πρό πάντων πατριώτης. Δίπλα στις εικόνες των καθολικών άγίων βρίσκονται τ' αγάλματα του Βούδα και του Κονφούκιου. Γιατί και από τους μόν και από τις άρχές των δε έχει κάτι ωφέλιμο να ξεδιαλέξει. Δεν πειράζει όπου και υπάρχει τó καλό. Πρέπει κανείς όπωσδήποτε να τ' άρπάξει, «γιατί, κατά την εκφρασή του, όλα τά είδωλα, όλες οι θρησκείες χρησιμοποιούνται μόνο για ν' αφήσουν άθάνατο ό,τι φτιάχνει ό άνθρωπος».

Στην ύπαρξή του, καθώς λέει θέλει να συγκεντρώσει τó πάν. Ν' άποτελέσει ένα όν που, ενώνοντας άπάντα του κάθε ανθρώπινο προτέρημα, ν' αφήνει έξω μακριά τά έλαττώματα, ώστε νάναι κάτι υπεργήινο έξω από την πραγματικότητα. Με τέτοιες άρχές φυσικόν είναι να προσπαθεί και να επιζητεί ως κύριο σκοπό του τó να επιζητήσουν βιογραφίες που να τόν παρουσιάζουν ως άπογο τύπο άνθρωπου. Κι' άκριβώς για τούτο ή βιογραφία του Σοντίνι δεν είναι εκείνη που ό καθένας περίμενε, να παρουσιάσει δηλαδή τόν ποιητή όπως πραγματικά είναι με τά προτερήματα και τά έλαττώματά του.

«Ο Σοντίνι, πριν να γράψει τη βιογραφία του ποιητού, πήγε και κάθισε μαζί του καιρό στο Βιτοριάλε. Και ή βιογραφία αυτή είχε τόσο άυστηρά κοντρολαρισμένη από τόν Ντ' Ανούντσιο ώστε τελειώνει να είναι μόνο μία άυτογραφία και μάλιστα μεροληπτική. «Ο Ντ' Ανούντσιο στην πολύπλοκη ζωή του έχει και τά σκοτεινά του σημεία. Έρωτες με γυναίκες φίλων του που καταλήξανε στην καταστροφή της οικογενειακής τους γαλήνης, μονομαχίες γι' άπρεπή στάση με γνωστούς του, δίκες για κατακράτηση όφειλομένων χρημάτων, και πολλά άλλα πράγματα, που αν ξεσηκώνοντο από την άφάνεια και πηγαιναν στις σελίδες μιάς έπίσημα άναγνώρισμένης βιογραφίας, θ' άποτελούσαν την πιο χτυπητή αντίθεση με τόν τύπο του άυστηρού ήθικολόγου που θέλει να δείχνεται σήμερα και ως τέτοιος θέλει να επιζητήσει. Και στόν έρωτά του με την Ντούζε δεν έχει φερθή όπως ό Σοντίνι τόν παρουσιάζει. «Υστερα από πολύχρονο δεσμό, ό τρόπος του άπέναντί της ήταν χυδαίος και άθλιος. «Ο Σοντίνι στη βιογραφία του τόν παριστάνει έρωτευμένο και τώρα άκόμη. «Όσες φορές μιλεί για την Ντούζε, τó πρόσωπό του φωτίζεται ζωηρά και πέφτει σε βαθύ συλλογισμό. Τό μεγάλο μυστικό της χάρης είναι άνάλαφρο άγγιγμα. Να θυμάσαι πως είν μία πεπλοφόρα Μούσα».

«Ο Σοντίνι σωπαίνει άκόμη και για τις άντιρρήσεις που έχει προκαλέσει τó έργο του Ντ' Ανούντσιο και ούτε άναφέρει τους μεγάλους του επικριτές, όπως τόν Πρεβό, Παντίνι κλπ.

«Άποφεύγει να τόν ψυχολογήσει ως άνθρωπο και άναλύει λεπτομερέστατα την ψυχοσύνθεσή του ως ποιητού και στρατιώτη. Άποσπά τις άπειράριθμες γυναίκες που συνδέθηκε μαζί τους και στάθηκαν οι διάφορες 'Ηγέριες των έργων του.

Και έτσι παρουσιάζεται ό Ντ' Ανούντσιο στη βραβευμένη αυτή βιογραφία με όποιο θέλει ό ίδιος τρόπο της ζωής του, δίνοντας πιστήν εικόνα των όσων σκέπτεται: ό άνθρωπος που μπροστά του στέκει πρώτ' άπ' όλα τó 'νδαλμα της πατρίδας.—Τό καθένα σχεδόν από τ' άντικείμενα του Βιτοριάλε είναι και

ἀπὸ ἑνα σύμβολο τῆς δόξας τῆς· εἴκοσι ἐφτά μεγάλες στήλες συμβολίζουν τὴς εἴκοσι ἐφτά νίκας τοῦ τελευταίου πολέμου τῆς· ἕνας μπρούτζινος λόφος εἶναι τὸ σύμβολο τῆς ἀναγεννώμενης πατρίδας· ἕνα καράβι ἔτοιμο ν' ἀποπλεύσει εἶναι ἡ μελλοντικὴ ἐπιβολὴ τῆς Ἰταλίας. Ὁ ἀφοσιωμένος γυῖος ποῦ σὲ μιὰ γωνιά τοῦ γραφείου του ἔχει στήσει τὸ ἄγαλμα τῆς μητέρας του σὲ φυσικὸ μέγεθος καὶ μπροστά τῆς καίει ἕνα ἄσβεστο καντήλι, σὰν μπροστά σὲ εἰκόνα ἁγίου.

Μέσα στὸν τόσους διαγωνιζόμενους ποὺ γράφανε τὴ βιογραφία τοῦ ποιητοῦ εἶναι καὶ πολλοὶ διάσημοι πλέον συγγραφεῖς· ὁ Μποργκέζε, ὁ Τραβέρσι, ὁ Μορέλλι, ἄνθρωποι ποὺ γιὰ χρόνια τώρα στάθηκε αὐτὸ ἡ κύρια ἀσχολία τους. Ὅμως ἀπόμειναν ὅλοι στὰ κράα τοῦ λουτροῦ, γιατί ὁ ποιητὴς στὴν χώρα του μοιάζει μὲ ἀπόλυτον ἄρχοντα ποὺ ἐπιβάλλει νὰ γίνεται ὅτι αὐτὸς θελήσει. Ἐχτὸς ἀπὸ τὴ βιογραφία τοῦ Σοντίνι βραβεύτηκε καὶ μιὰ ἄλλη τοῦ Τζιανάντονι μὲ δέκα χιλιάδες λιρέτες, τῆς ὁποίας πολὺ πρὶν ὁ Ντ' Ἀνούτσιο προεξοφλοῦσε τὴν ἐπιτυχία σὲ τηλεγράφημά στοῦ συγγραφέα τῆς «Χωρὶς περιστροφές, σὰς λέω πὼς τὸ ἔργο σας θὰ συμπεριληφθεῖ στὰ βραβεῖα».

Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ οἱ δύο βραβευμένες βιογραφίες φαίνεται πὼς ἔγιναν ὑπὸ τὴν ἄμεσή του ἔγκριση, ὁ φιλολογικὸς κόσμος τῆς Ἰταλίας ἔχει γίνεи ἀνάστατος καὶ ἀπαιτεῖ τὴν προκήρυξη νέου διαγωνισμοῦ. Καὶ δὲν εἶναι καθόλου ἀπίθανο νὰ γίνει.

ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

ΣΥΛΒΙΟΥ — «Τὰ Μάγια» καὶ ἄλλα διηγήματα. Συμμετέλικες ἡθογραφίες.

Εἶμαι ἕνας ἀπὸ κείνους ποὺ θαροῦν γι' ἀδυναμία, στὰ ἔργα τῆς πρόξας, τὸν ὑποκειμενισμό, τὴν ἀνάληψη καὶ τὴ φτώχεια ἢ τὴ συμβατικότητα τοῦ διαλόγου. Ὅχι γιατί ὁ διάλογος εἶναι ἕνα ριζικὸ φυλετικὸ μας γνώρισμα, ἐλληνικόν. Ἀλλὰ γιατί εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς δημιουργίας. «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος» λέγει τὸ ρητὸ—ποῦ κ' ἐδῶ ἔχει τὴν ἀνάλογον ἐφαρμογὴν του. Πὼς νὰ ζήσῃ ἕνας τύπος, ἕνα πρόσωπο μέσα σὲ διήγημα, ὅταν δὲ μιλῇ, κ' ὅταν μόνο ὁ συγγραφεὺς μιλῇ γιὰ λογαριασμό του;

Μέσα στὰ διηγήματα τοῦ κ. Συλβίου ἀπόλαυσα ὄχι ἀπλῶς τὴν ὁμιλία, μὰ τὴ φλυαρία, τὴν πολυλογία, τὴν περίφραση σὲ ὅλη τὴν ἀφθονία! Ἄν ἔγραφα ῥητορικώτερά, θὰ ἔκανα ἀποστροφή στοὺς νέους, νὰ πάρουν ἐδῶ μαθήματα διαλόγου. Νομίζει κανεὶς; ἀλήθεια; πὼς ὁ συγγραφεὺς ἔχει τοὺς ἀνθρώπους του κάτω ἀπὸ τὰ παρὰθυρά του,—μιὰ μεγάλῃ «ροῦγα», ἀνεξάντλητη, ὅπου παίζεται ἀκατάπανστα ἡ ἀνθρώπινῃ κωμῳδία. Τόσο καλά, τόσο φυσικά, τόσο ἱκανοποιητικά τοὺς ἀκοὺς νὰ μιλοῦν! Εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ μοῦ ἄρσεν τὸ ἴδιον, κ' ἂν ἐδιάβαζα σ' αὐτοὺς τοὺς διαλόγους καὶ πράγματα ὅσχετα μὲ τὸ κείμενον, ἢ ἐντελῶς συνειδημένα καὶ τυπικά: τὴν εἶναι ἡ χαρὰ ποὺ μᾶς χαρίζει, στὴν ὥρα τῆς, ἢ φυσικότης.

Ἀλλ' οἱ διάλογοι αὐτοὶ εἶναι κ' ἔξυπνοι,—μὰ καὶ γεμάτοι ἀπὸ λεπτομέρειες ζωητάνες, ὅσο καὶ γραφικὲς μὴς πλουσιώτατης ἀσκητικῆς λογογραφίας. Παραδείγματός χάριν, στὰ «Μάγια». Ἡ προσκαλεσμένη γιάτρουσα γιὰ νὰ ἰσορροπία τὴν ἀρρώστεια τῆς Πιπίνας, βλέπει πὼς κάθε γιατρεία εἶναι περὶ τὴν ἐπιθανάτιόν τῆς μαρμαρόμο. Μὰ τί νὰ πῇ; Νὰ φέρῃ ἀπραγμία, νὰ προσιπύσῃ τὴν τέχνη τῆς καὶ νὰ μὴν πάρῃ τίποτα καὶ γιὰ τὸν κόπο τῆς; Ἐπειτα, ν' ἀφήσῃ ἀπαρηγόρητὴ καὶ τὴ φτώχειά τὴν μητέρα, ποὺ ἀρρίζει τὰ κλάμματα;

—Μὴν κλαῖς, κυρά μου! οἱ ἄνθρωποι ἀπελπίζουσι, μὰ ὁ Θεὸς—ποὺ δόξα νὰ ἔχῃ!—πάντα μᾶς δίνει ἐλπίδες».

Μποροῦσε νὰ βγῇ σοφώτερος καὶ συνάμα πυνδικώτερος, χρησιμοδοτικώτερος, συμβιβασμὸς;

Χαριτωμένη λογογραφία συμφύεται μὲ τὴς καθημερινὲς αὐτὲς μιζέριες τῆς ἀνατολικῆς μικροαστικῆς ζωῆς. Ἀπὸ τὴ γέννα καὶ τὴ βάφτιση, ὡς τὴν ἀρρώστεια καὶ τὸ θάνατο. Ὁ ἔρωτας βέβαια εἶναι ὁ σπουδαιότερος σταθμὸς. Ἐρροεῖται πὼς δὲν ἔχει τίποτε τὸ ρωμαντικόν: κ' αὐτός, τὴ μικροαστικὴ σφραγίδα: τὴ ζήλεια, τὴν πανουργία, τὴν παρεξήγηση, ἢ τὴ λαθραία ἱκανοποίησίν του.

Εἶναι τάχα ἡ γυναικεία ἀπογνῆ τοῦ ἔρωτος;

Γιατὶ ὅλα τὰ διηγήματα τοῦ κ. Συλβίου,—καθὼς καὶ ὅλα τὰ «Εἰδύλλια» τοῦ κ. Νίκου Χατζάρα,—εἶναι γραμμένα μέσα ἀπὸ τὸ πρῶτον τῆς γυναικός. Ἡ ἀδύνατη καὶ μυστικώτατη φύσις τῆς (ποῦ εἶχε λοξοδρομήσει, ἄλλοτε, μέσα σὲ πολυπλοκώτατη μεταφυσική), στὸν καιρὸ ποὺ γράφει ὁ συγγραφεὺς, εἶναι, φαίνεται, παντοδύναμη κυβερνήτρια. Ὅχι μόνο δίνει τὸ κέντρο τοῦ βάρους σὲ κάθε ὑπόθεση, μὰ καὶ γεμίζει μόνῃ τῆς ὅλη τὴ σκηνή: ὁ ἄνδρας ἀπομένει στὸ πλαίσιο,—στοιχεῖο διακοσμητικόν, ὅταν δὲν ἀπουσιάζῃ ὅλως διόλου. Ἄν στὰ «Εἰδύλλια» τοῦ κ. Χατζάρα ὑπάρχῃ τὸ θῆλυ,—ὡς τὴν ἐποχὴ τῆς πρώτης μητροῦς,—στὰ «Μάγια» τοῦ κ. Συλβίου ὑπάρχει ἡ γυναικεία,—ἀπὸ τὴν μητροῦς καὶ ἄλλα. Ποῦ εἶναι ἡ πατριαρχικὴ οἰκονομία; ἡ οἰκονομικὴ γεροντοσύνη, ὅπου ἡ κόρη δὲν ἔχει λόγον οὔτε γὰρ τὰ ἱερωτέρὰ τῆς πεπρωμένα; Ἐδῶ, μιὰ ἀκαταγώνιστη γυναικοκρατία, ἐμπρὸς στὴν ὁποία ἡ «Λοιδογραφία» τοῦ Ἀριστοφάνους θὰ ἦταν ἀρχαία μαθήτρια...

Ἀφήνοντας τὸ παραπάνω ἐρώτημα δίχως ἀπάντηση, σημειώνομε τέλος καὶ τὴς ἐλλείψεις τῶν διασκευαστικῶν αὐτῶν ἱστοριῶν. Καὶ ἡ σπουδαιότερή τους, εἶναι ἡ κακὴ τεχνικὴ. Εἶναι τόσο, ἀλήθεια, κακὴ, τόσο στερεότυπη, τόσο δανεικὴ πολλὰς φορὲς, ποὺ κατεβάσει τὸ ἔργο τοῦ κ. Συλβίου στὸ ἐπίπεδο τοῦ φθινοῦ, συνοικιακοῦ γέλοιου, τοῦ βεβιασμένου κωμικοῦ, ποὺ εἶναι καθαρὴ σύμβαση καὶ ἀνοχή,—ἐνῶ θὰ ἦταν ἀξία καλύτερης τύχης. Ὁ κ. Σύνβιος δὲν ἤθελε νὰ κοπιᾷ λίγο, τοὺς λάχιστον τὴν τελευταία στιγμὴ: γιατί ὅλα τὰ ἄλλα εἶμαι βέβαιος πὼς τὰ βοήθη καὶ τὰ γράφει χωρὶς καθόλου προσπάθεια καὶ ἐκζητήση καὶ κόπο!

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΞ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

— Ἀπ. Μαυριώτης: «Πέρα ἀπ' τ' ἀνθρώπινα» (μέρος πρῶτον), ποιητικὴ συλλογὴ. Ἀθήνα 1931.

— C. Brighenti: Luciano «Dialoghi», con introduzione e note.— Editore Cristofari Milano, lire 7.

— Σοπεργάουερ: «Σκέψεις καὶ ἀποσπάσματα». — Μετάφραση Τάκης Μπαρλῆ. «Σύγχρονη σκέψη» ἀρ. 30, ἐκδότης Γκοβόστης, Ἀθήνα 1931, δρχ. 6.

— Ἀ. Προκοπίου: «Ὁ Γκρέκο καὶ ἡ ἐποχὴ του», «Σύγχρονη σκέψη» ἀρ. 28, δρχ. 6.

— Δημ. Μ. Σάργου (Ἐκπαιδευτικὸν Συμβούλου): «Ὁ Κύκλωπας τοῦ Εὐρυπιδῆ» σὲ δημοτικὰς στίχους μὲ σημειώματα ἐρμηνευτικά.— Ἀθήνα, 1931.

— Γ. Κοτζιούλα: «Ὁ Στρατὴς Μυρβήλης κ' ἡ πολεμικὴ λογοτεχνία». Ἀθήνα, 1931, δρχ. 15.

— Κας Π. Ἀργυροπούλου καὶ ἄλλων Ἀθηναίων: «Γραμματικὴ». — Τύποι καὶ κανόνες τῆς κοινῆς ὁμιλουμένης νεοελληνικῆς. — Ἀθήνα, 1931, δρχ. 40.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

— Δημ. Π. Πασχάλης: «Ὁ Οἰκουμένικος Πατριάρχης Μονύσιος Γ'».

δ. Βαρδάλης, 1662—1665», Ἀθήναι, 1931. — (Ἀνατύπωσις ἐκ τῶν «Ἐναισίων», τιμητικοῦ τόμου ἐπὶ τῇ ἐπιστημονικῇ 35τηρίδι τοῦ Μακαρ. Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου).

—Βελ. Φρέρη: «Μπροστά στὸ Θάνατο» μόνοπράκτο δράμα σὲ δυὸ εἰκόνες ἀπὸ τὴν ὁλοκαύτωση τοῦ Ἀρχαδίου. Ἀθήνα, 1931, δραχ. 20, ἐκδότης Δημητράκος.

—Βελ. Φρέρη: «Ὁ πανταχουπαρὼν καὶ τὰ ἐγγονάκια του» παιδικὴ ὁπερέττα σὲ τρεῖς πράξεις. Μουσικοὶ στοῖχοι Μαρίκας Β. Φρέρη. Ἀθήνα, 1931, δραχ. 25, ἐκδότης Δημητράκος.

—Χρ. Εὐαγγελάτου: «Μεσολόγγι» ἱστορικὴ καὶ ἀρτία μονογραφία τοῦ Μεσολογγίου. Ἀνατύπωση ἀπὸ τὸ σχετικὸ ἄρθρο τοῦ κ. Εὐαγγελάτου στὴ Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδεῖα. Ἀθήνα, 1931.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

—Στὸν «Ἡμερήσιο Τύπο»: «Τὸ ἀρχοντόπουλο ποὺ ἄγιασε» Σπύρου Μινώτου.— «Νεάπολις ἡ πόλις τοῦ τραγουδιοῦ καὶ τοῦ ἔρωτος» τοῦ ἴδιου.

—Στὸ «Ἑλ. Βῆμα» (7 Αὐγούστου) ἄρθρον τοῦ κ. Μιχ. Ροδᾶ γιὰ τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Δε Βιάζη καὶ τὸ σχετικὸ φυλλάδιον τοῦ Παπαγιαννόπουλου.

—Στὴν «Ἑβδομάδα» ἔχει συνέντευξιν ὁ Τέλλος Ἀγρας, πολὺ ἐνδιαφέρουσα καὶ ἀπὸ τίς καλύτερες ποὺ ἔχουν δοθεῖ στὸ περιοδικόν. — «Ὁ Πετράρχης καὶ ἡ Λάουρα» τῆς κ. Μαρ. Μινώτου. — «Ἐνας ρομαντικὸς ἔρως τοῦ Βάγνερ» τοῦ Σπ. Μινώτου.

—Εἰς τὰς «Μούσας»: «Ἀγνωστοὶ Ζακύνθιοι» τοῦ Κ. Καιροφύλα.

—Στὴν «Ἐλευθερία» (Κερκύρας): «Κερκυραϊκὴ Χρονογραφία» τοῦ Α. Βρανᾶ.—Λαογραφικαὶ συζητήσεις ἐπὶ ἐνὸς Κερκυραικοῦ ἐθίμου κ.τ.λ.

—Στὴ κριτικοφιλολογικὴν ἐφημερίδα «Indice» διαβάζομε ἐν ὥραιο κύριον ἄρθρον «Sir Keith e i compartimenti stagni.—Discussioni sulla critica» τοῦ ποιητῆ Θεοδ. Βοϊκου.

—Στὶς Ἐπιφυλλίδες τῆς «Πρωῖας» κριτικὴ τοῦ Ἀ. Καμπάνη γιὰ τὴν γραμματικὴν τῆς Κας Π. Ἀργυροπούλου.—Τοῦ ἴδιου «Ἐριστικὰ βιβλία» σχετικῶς μὲ τὸ βιβλίον γιὰ τὸ Σολωμὸ τοῦ Φανῆ Μιχαλόπουλου.

—Στὴ «Νέα Ἑστία» (Αὐγουστος): «Ἀλκίφρων.—Ἀλιευτικὰ γράμματα» μετάφρασις Α. Κουκούλα.—«Τὸ τάμα.—Κεφαλληνιώτικὴ ἡθογραφία».

—Στὸ «Studi Senesi» (τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Σιένας): «L'attuale valore del matrimonio civile».—«Diritto e filosofia della pratica».—Στὶς βιβλιογραφικὰς σημειώσεις διαβάζομε κριτικὴν γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ Ρ. Mengarini: «il credito, gli intermediari del credito e le banche».—Τὸ περιοδικόν «Economia» ἐξέδωσε ξεχωριστὸ τεύχος διὰ τὴν διεθνῇ οἰκονομικὴν κρίσιν, ὅπου συνεργάζονται ἐξέχοντες οἰκονομολόγοι, μεταξὺ αὐτῶν καὶ ὁ κ. Α. Ἀνδρεάδης.

—Εἰς τὸν «Φιλελεύθερον» (Ζακύνθου) 11 Ὀκτ. δημοσιεύεται ὁ ὥραιότατος ἐπικήδειος λόγος ἐπὶ τῆς σοροῦ τοῦ Παν. Μουζάκη ἀπὸ τὸν κ. Δ. Δάση.

—Τὸ τεύχος τῆς Μεγάλῃς Ἑλληνικῆς Ἐγκυκλοπαιδεῖας (στοιχεῖον Μ) περιέχει βιογραφίαν τῆς Κας Μαριέττας Μινώτου ἀπὸ τὸν Τέλλο Ἀγρα.

—Εἰς τὸ «Messenger d'Athènes» ὁ ποιητὴς Θεοδ. Βοϊκός ἔχει ἐνδιαφέρον ἄρθρον γιὰ τὴν «Εὐρωπαϊκὴν Ἑνοσίν».

—Στὸ «Mondo Classico» δημοσιεύεται ἐκτενὲς ἄρθρον τοῦ ἀρχαιολόγου συνεργάτου τῆς διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν καὶ τὰς ἀρχαιολογικὰς ἀποκαλύψεις τοῦ κ. Ἀνδρέα Παπαγιαννοπούλου.

—Βγήκε τελευταία τὸ τεύχος τοῦ «Νουμά» τοῦ Σεπτεμβρίου μὲ ὕλη διαλεχτή, ποίημα τοῦ Μαλακάση, ἄρθρον τοῦ Παρορίτη καὶ Κριτικὴ τοῦ κ. Κλεμάν γιὰ τὰ «Λυρικὰ Χρῶματα» τοῦ Ρήγα Γκόλφρη.

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

Ἡ πρώτη

Ἀγγλικὴ Ἀσφαλιστικὴ Ἐταιρεία ΠΥΡΟΣ

Ἐργαζομένη ἀπὸ τοῦ 1720 μὲ Κεφάλαια ἰδικά της

Λίρας, 18.000.000.

Ἡράκτωρ ἐν Ζακύνθῳ 1. Ε. ΔΗΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ Δρχ. 1.205.000.000.—
Καταθέσεις (τῇ 30ῃ Ἰουνίου 1931) » 7.530.000.000.—

Κεντρικὸν Κατάστημα ἐν Ἀθήναις
ὑποκαταστήματα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα
Πρακτορεῖον ἐν Νέῃ Ὑόρκῃ: 51 Maiden Lane
Γραφεῖον ἐν Σικάγῳ: 33 S. Clark Street
Ἀνταποκρίται εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὁρους. Δέχεται δὲ καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου) εἰς δραχμας καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY NEW YORK, 51 MAIDEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, συμφώνως μὲ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.

Κεφάλαια ὁλοσχερῶς καταβεβλημένα \$ 1.500.000.—
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Χρησιμοποιούντες
την **ΟΔΟΝΤΟΚΡΕΜΑΝ**
"ΚΟΛΥΝΟΣ",
επιτυγχάνετε τὰ ἐξῆς
πλεονεκτήματα:

1ον) Ἀπόλυτον ἀντισηψί-
αν καὶ ἀπολύμανσιν τοῦ
στόματος. 2ον) Εὐχάριστον
συναίσθημα γεύσεως καὶ
δροσερότητος τοῦ στόμα-
τος ἐπὶ ὥρας. 3ον) Ἄκραν
οἰκονομίαν χρημάτων
καθ' ὅσον ἐν σωληνάριον
"ΚΟΛΥΝΟΣ", διαρκεῖ
δύο φορές περισσότερον
οἰουδήποτε ἄλλου, περιέ-
χοντος τὴν αὐτὴν ποσότη-
τα οἰασθήποτε ἄλλης ὀδον-
τοπάστας. Καὶ τέλος εἶναι
ἐντελῶς ἀβλαβὴς κατὰ τὴν
χρῆσιν.

ΔΙΑΡΚΗΣ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ
ΜΩΡΙΣ ΦΑΡΑΤΖΗ
ΠΛΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ 4- ΑΘΗΝΑΙ

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΗΣ ΛΑΤΙΚΗΣ

ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ἐπὶ πλέον τῶν καταθεσεῶν
μου, ἔχω τὸν τόκον μου
4 ο)ο, ἔχω τὰ χρήματά μου
ὅποτε τὰ χρειασθῶ, κ' ἔχω
ἐπὶ πλέον μίαν

ΔΩΡΕΑΝ

ἀσφάλειαν δι' ἀρρώστειας
καὶ ἀτυχήματα τῆς ζωῆς,
Οὕτω ἂν ἀρρωστήσω παί-
ρνω τὸν τόκον μου καὶ ἐπὶ
πλέον ἡμερησίαν ἀποζημι-
ωσιν.

ΔΩΡΕΑΝ

Ἄν ἀποθάνω ἢ οἰκογένειά
μου θὰ εἰσπράξῃ καὶ τὴν
κατάθεσίν μου καὶ τὴν ἀ-
ποζημίωσιν.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΗΣ ΛΑΤΙΚΗΣ

ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΙΑΚΩΒΑΤ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ